

Voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, wat betreft de begeleiding bij interlandelijke adoptie en het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg en het decreet Binnenlandse Adoptie van 3 juli 2015, wat betreft de invoering van een gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie

Samenvatting

Het voorliggend voorontwerp van decreet kadert binnen de hervormingen inzake interlandelijke adoptie die de Vlaamse regering in het Vlaamse Regeerakkoord heeft aangekondigd.

In een eerste fase werd daartoe een expertenpanel opgericht. De conclusies werden op 10 september 2021 in de Vlaamse regering besproken.

Op 17 september legde de Vlaamse Regering krijtlijnen naar de toekomst voor interlandelijke adoptie vast. Het voorliggende voorontwerp heeft tot doel de decretale regelgeving in lijn te brengen met een aantal geformuleerde krijtlijnen naar de toekomst toe, m.n.:

1. Een toekomst voor interlandelijke adoptie waarbij het belang van het kind voorop staat;
2. Versterking van de partnerschappen met de herkomstlanden;
3. Verbinding tussen pleegzorg en adoptie;
4. Versterking van nazorg en begeleiding.

Het voorontwerp van decreet voorziet in een gewijzigd takenpakket voor zowel het Vlaams Centrum voor Adoptie als voor de adoptiedienst voor interlandelijke adoptie. Er komt een intensere samenwerking tussen de beide actoren én met de herkomstlanden op niveau van de naties.

Er wordt afgestapt van bepaalde terminologie zoals "adoptiekanaal" en "adoptiebemiddeling" die een op vraag van de kandidaat-adoptant aangestuurde aanpak insinueren. Er wordt toegewerkt naar adoptiebegeleiding voor alle dossiers, waar ook zorg een prominente plaats inneemt, en waarmee de mogelijkheid tot een zelfstandige adoptie verdwijnt. Het voorontwerp voorziet in een stevige legistische basis voor de erkenning van één interlandelijke adoptiedienst.

Het voorontwerp voorziet in de oprichting van een adviescomité interlandelijke adoptie op dat mee waakt over de implementatie van het decreet enerzijds, maar ook op casusniveau kan kijken op het verloop en de beoordeling van dossiers.

Tot slot worden er wijzigingen aangebracht in het decreet interlandelijke adoptie, het decreet houdende binnenlandse adoptie en het decreet houdende pleegzorg met als doel om vanaf 1 januari 2026 een gezamenlijk voortraject voor kandidaten, zowel adoptie als voor pleegzorg, te kunnen aanbieden.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit voorontwerp van decreet vloeit voort uit het engagement in het Vlaams Regeerakkoord (2019-2024) waarin is voorzien dat de Vlaamse regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren. De Vlaamse regering heeft op 17 september 2021 een aantal krijtlijnen geformuleerd voor de verdere aanpak inzake adoptie, zowel wat betreft de toekomst van (interlandelijke) adoptie, als wat betreft het omgaan met wantoestanden uit het verleden. Deze krijtlijnen zijn onder meer gebaseerd op aanbevelingen die zijn geformuleerd in het rapport van het expertenpanel ter zake.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Afgelopen jaren rezen er bij steeds meer interlandelijk geadopteerden vragen over hun adoptiegeschiedenis en de adoptieprocedures. Deze verhalen kwamen aan de oppervlakte zowel via verhalen in de pers als via rechtstreekse berichtgeving aan het Vlaams Centrum voor Adoptie. Om gehoor te geven aan de verscheidene vragen en bezorgdheden van geadopteerden, besloot de vorige Vlaamse regering om in 2019 een onafhankelijk onderzoekspanel van experts aan te stellen. Het expertenpanel kreeg de opdracht een diepgaand onderzoek te verrichten naar de interlandelijke adoptiepraktijk in het verleden met als doel de huidige procedure te hervormen en op die wijze adoptiekinderen te voorzien van meer waarborgen.

De Vlaamse Regering nam op 10 september 2021 kennis van de conclusies van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie. Het eindrapport omvat, naast een korte omschrijving van de aanleiding, opdracht en werkwijze van het expertenpanel, vooral aanbevelingen, die vertrekken van drie basisprincipes. De aanbevelingen zijn onderverdeeld in 11 aanbevelingen voor de toekomst en 9 aanbevelingen over het verleden. De aanbevelingen vormen een belangrijke aanzet om het systeem van (interlandelijke) adoptie te verbeteren.

Het panel raadde de Vlaamse Regering aan om op basis van de aanbevelingen een concreet actieplan op te stellen om te garanderen dat toekomstige (interlandelijke) adopties correct en ethisch verlopen.

De Vlaamse Regering tekende op 17 september 2021 krijtlijnen uit voor de verdere aanpak, zowel voor wat betreft de toekomst van (interlandelijke) adoptie, als voor het omgaan met wantoestanden uit het verleden.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

De Vlaamse regering formuleerde volgende 5 krijtlijnen voor de toekomst van interlandelijke adoptie:

- Een toekomst voor interlandelijke adoptie:

De Vlaamse regering gelooft in een toekomst voor interlandelijke adoptie en heeft geenszins de bedoeling om interlandelijke adoptie stop te zetten of te laten uitdoven. Ze herbevestigt dat daarbij het belang van het kind voorop staat. Adoptie is in de eerste plaats de zoektocht naar een gepaste thuis voor een kind.

- Meerouderschap:

De Vlaamse regering steunt de idee om steeds te onderzoeken of er bij alle partijen bereidheid is om contact te behouden met de geboorte- of eerste ouder(s). Het concept van het meerouderschap is een belangrijke basisgedachte bij adoptie, omdat alle betrokkenen in het adoptieproces indien zij dat wensen en met de nuance dat dit op casusniveau dient te worden bekeken, erkend kunnen worden in hun relatie tot het kind.

- Partnerschappen met herkomstlanden versterken:

Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar de landen waarmee, na risicoanalyse samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo'n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaat-ouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan, in de werking van interlandelijke adoptie.

De precieze opdrachten van de overheid dan wel van de enige interlandelijke adoptiedienst als partner worden verder uitgeklaard en zullen na een voorbereidend traject binnen de Vlaamse regering beslist worden.

- Pleegzorg en adoptie verbinden:

Uiteraard zijn er verschillen tussen adoptie en pleegzorg, maar als we vertrekken vanuit de nood van vele kinderen aan opvang in een gezinscontext, dan moeten we elke kans grijpen om kinderen een opvangperspectief te geven, en net daarom is het van belang om ook pleegzorg en adoptie te verbinden.

De Vlaamse Regering heeft de ambitie om een deel van het voorbereidingstraject voor kandidaat adoptieouders en kandidaat pleegouders te laten samen sporen om op die manier alle kandidaat-ouders aan te spreken op hun bereidheid om een kind, al dan niet tijdelijk, in hun gezin te verwelkomen. Ouders kunnen uiteindelijk zelf de keuze maken voor pleegzorg of adoptie. Mogelijk zijn ze ook voor de beide gemotiveerd.

- Inzetten op nazorg en begeleiding:

De Vlaamse Regering onderzoekt hoe ze het bestaande nazorgbeleid nog kan versterken, met specifieke aandacht voor kinderen met bijzondere ontwikkelingsbehoeften, en maakt werk van een verbeterde registratie van gegevens en documentenbeheer. De bedoeling is om dit de integreren in bestaande instanties.

Op basis van de krijtlijnen heeft de Vlaamse regering een actieplan uitgewerkt betreffende de toekomst van interlandelijke adoptie. Het actieplan werd opgesplitst in drie werven die werden opgenomen als projecten in het ondernemingsplan 2022 van het Agentschap Opgroeien:

- Werf 1: partnerschappen met de herkomstlanden versterken;
- Werf 2: pleegzorg en adoptie verbinden;
- Werf 3: inzetten op nazorg en begeleiding.

Als onderdeel van werf 1 werd specifieke aandacht besteed aan de rol van de interlandelijke adoptiedienst versus de overheid (VCA).

Het eindproduct van deze werven heeft geleid tot beleidsaanbevelingen die voor hun toepassing in de praktijk deels dienen te worden opgenomen in de Vlaamse regelgeving.

Werk 1: Partnerschappen met de herkomstlanden versterken

Het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie benadrukte de nood aan een paradigmashift in de praktijk van interlandelijke adoptie waarbij het adoptielandschap en het wettelijk kader hertekend worden.

Volgende aanbevelingen van het expertenpanel hebben betrekking op de partnerschappen met herkomstlanden:

- Een terughoudende benadering ten opzichte van interlandelijke adopties;
- Het hanteren van risicofactoren op wanpraktijken als criteria bij de beoordeling van de samenwerking met de herkomstlanden;
- Het overbrengen van taken van de huidige interlandelijke adoptiediensten naar de overheid;
- Controle op subsidiariteit en adoptabiliteit door het Vlaams Centrum voor Adoptie (hierna "VCA") met inschakeling van onafhankelijke internationale organisaties.

De Vlaamse regering besliste om ook in de toekomst een belangrijke rol voor de interlandelijke adoptiedienst te blijven voorzien, om op die manier hun kennis en de expertise blijvend ten dienste te stellen van de geadopteerden en (kandidaat-)adoptanten. Een volledige overheveling van de taken van interlandelijke adoptie naar de overheid is niet realistisch daar de interlandelijke adoptiediensten een belangrijke en omvangrijke opdracht hebben in de begeleiding en ondersteuning van kandidaat-adoptanten en geadopteerden.

Om de opdrachten inzake interlandelijke adoptie kwaliteitsvol uit te voeren dient het partnerschap tussen VCA en de interlandelijke adoptiedienst versterkt te worden en de complementariteit te worden benut. Een wijziging in taakverdeling en een intensievere samenwerking is aan de orde.

VCA zal instaan voor de opstart en de opvolging van de samenwerkingen met de herkomstlanden en zal bij eventuele kindtoewijzingen – via plaatsing van kinderen op vraag van de herkomstlanden – het rechtstreekse aanspreekpunt zijn voor de bevoegde autoriteiten en instanties in het herkomstland en er structurele partnerschappen mee opbouwen en onderhouden. VCA krijgt meer verantwoordelijkheid m.b.t. het vaststellen en het controleren van de subsidiariteit en de adoptabiliteit.

De opdracht van de interlandelijke adoptiedienst zal sterk gefocust zijn op de begeleiding van kandidaat-adoptieouders (intake, afbakening kindprofiel, infosessies, praktische informatie voor afreis, psychosociale begeleiding, advies bij matching, ...) en zorg (opvolging nazorgplan, doorverwijzing naar externe hulpverlening, sensibilisering van de reguliere hulpverlening, huisbezoeken, redactie nazorgrapporten, terugkomdagen, ...) voor alle betrokkenen.

Het wegnemen van de subsidie en erkenningsstructuur gebonden aan kanaalonderzoeken en samenwerkingen in herkomstlanden vormt een belangrijke shift om tegemoet te komen aan de maatschappelijk zorg dat deze manier van werken sterk gevoelig is voor misbruiken. In de plaats hiervan zal er een intensere samenwerking worden uitgebouwd met een aantal herkomstlanden waarmee Vlaanderen momenteel samenwerkt, nadat een grondige screening werd uitgevoerd. Uiteraard zullen nieuwe potentiële herkomstlanden eerst

gescreend worden. De interlandelijke adoptiedienst zal ook voorstellen voor herkomstlanden kunnen doen aan de VCA.

De contouren voor de screening werden aan de Vlaamse regering op 10 december voorgelegd en kregen verder vorm in een concreet beslissingskader van het VCA. De screening gebeurt op basis van volgende elementen:

1. Ratificatie van het Haags Adoptieverdrag
2. Positionering van de adoptiepraktijk binnen het bredere zorg- en opvangsysteem van het land van herkomst in de praktijk.
3. Consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke adoptie.
4. Het vermijden van financiële risico's.
5. Juridisch kader ter ondersteuning van adoptiebetrokkenden in het recht op informatie over hun afkomst en/of hun zoektocht naar familieleden
6. De bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid.

Eén van de vooropgestelde criteria van de Vlaamse regering is een samenwerking opstarten daar waar er een vlotte en directe samenwerking mogelijk is. Dit betekent dat er maximaal van overheid tot overheid gewerkt dient te worden en dat de rol van individuele contactpersonen of bijvoorbeeld individuele weeshuizen tot een minimum beperkt dient te worden. De directe communicatie van centrale autoriteit (CA) tot CA zal ook duidelijke afspraken mogelijk maken in de concrete samenwerking, die bij voorkeur in bilaterale overeenkomsten wordt vastgelegd. Gelet op zijn rol in de concrete samenwerking zal ook de interlandelijke adoptiedienst hierbij betrokken worden.

Het correcte verloop van adoptieprocedures kan beter gewaarborgd worden in landen waar het lokale zorgsysteem goed functioneert. De adopteerbaarheid van een kind kan op die manier op een correcte wijze worden vastgesteld.

De interlandelijke adoptiedienst en VCA engageren zich om de internationale samenwerkingen blijvend te evalueren. Er zullen er in toekomst slechts nieuwe samenwerkingen worden uitgebouwd na een grondige analyse d.m.v. het beslissingskader. De financiering van de interlandelijke adoptiedienst zal volledig onafhankelijk zijn van het aantal geopende kanalen.

Door de partnerschappen met zowel de bevoegde centrale autoriteiten te versterken enerzijds en door de samenwerking tussen VCA en de adoptiedienst te optimaliseren anderzijds bouwen we extra waarborgen in om te garanderen dat adopties correct verlopen. In principe zal een adoptietraject ook enkel nog mogelijk zijn onder de begeleiding van een dienst.

Op die manier wordt elke kandidaat-adoptant maximaal begeleid in zijn adoptietraject, en is er de garantie op gepaste opvolging en zorg. Zelfstandige adopties zullen in de toekomst niet meer mogelijk zijn.

Het huidige decreet betreffende de interlandelijke adoptie en het besluit van de Vlaamse regering betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van 22 maart 2013 vertrekt van een sterk hiërarchische gedachte in de onderlinge verhoudingen en veel minder vanuit een samenwerkingsrelatie. Het versterken van die samenwerkingsrelatie is essentieel om nog betere waarborgen aan kandidaat-adoptanten en geadopteerden te geven, en vraagt om het opnieuw uittekenen van de opdrachten van zowel de adoptiedienst als het VCA.

Werk 2: Pleegzorg en adoptie verbinden

De sterkere verbinding tussen pleegzorg en adoptie moet ertoe leiden dat meer kinderen kunnen opgroeien in een gezinscontext, onder andere door de lange wachtlijst van kandidaat-adoptanten actief te informeren en te sensibiliseren over de grote groep kinderen in Vlaanderen die nood hebben aan een gezin.

De procedures voor adoptie en pleegzorg tonen veel gelijkenissen. De Vlaamse regering heeft de ambitie om een deel van het voorbereidingstraject adoptie en pleegzorg te laten samen sporen. Het komt erop neer dat wordt gezocht naar verbinding en een doorgedreven samenwerking op vlak van (sensibilisering,) voorbereiding, screening en matching, daarbij uiteraard rekening houdend met de verschillende finaliteit.

Dit kan leiden tot een (gedeeltelijk) gezamenlijk traject voor alle gezinnen die kandidaat zijn om een kind tijdelijk of permanent een thuis te geven in hun gezin. Kandidaten kunnen uiteindelijk zelf goed geïnformeerd de keuze maken voor pleegzorg of adoptie. Mogelijk zijn ze ook voor de beide gemotiveerd.

Een werkgroep met als opdracht deze uitgangspunten verder vorm te geven, startte begin mei 2022 en rondde haar aanbevelingen af in november 2022.

De werkgroep was als volgt samengesteld:

- Personen met ervaringsdeskundigheid: vertegenwoordiging van binnenlands geadopteerden, interlandelijk geadopteerden, pleegkinderen en pleegzorgers, die naast hun eigen ervaring vaak ook expertise inbrengen vanuit een ruimere achterban en vanuit ondersteuning die zij aanbieden aan adoptie- of pleegzorgbetrokkenen;
- Partners in de adoptiesector: vertegenwoordiging van de pleegzorgdiensten, de drie interlandelijke adoptiediensten, de binnenlandse adoptiedienst, Steunpunt Adoptie en de dienst voor maatschappelijk onderzoek;
- Personen met specifieke professionele expertise: onderzoekster bij de Faculteit Rechten, KULeuven.

De werkgroep werd getrokken door Jan Brocatus, woordvoerder en verantwoordelijke beleidswerk bij Pleegzorg Vlaanderen.

De werkgroep pleegzorg en adoptie verbinden combineert de "Best of both worlds" om te komen tot een aantal concrete beleidsaanbevelingen.

Informeren en voorbereiden

1. Sensibilisering

Er is nood aan een intensieve en uitgebreide informatiecampagne en sensibilisering over meerouderschap en open adoptie. Het is de bedoeling om een compleet beeld te schetsen over adoptie en pleegzorg, binnen het kader van meerouderschap. Dit is nodig vooraleer het publiek kan zien dat adoptie en pleegzorg heel wat gemeenschappelijk hebben. Het is de bedoeling adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel naar voren schuiven (in tegenstelling tot een manier om aan gezinsvorming te doen). We willen vermijden dat de idee van gezinsvorming de initiële ingesteldheid van kandidaten is, net omdat dit niet aansluit bij de realiteit van adoptie.

2. Gezamenlijk infomoment

Het doel is om kandidaat-ouders te informeren, die een thuis willen bieden, zodat ze iets kunnen betekenen voor het kind van iemand anders, waar er een zorgvraag voor bestaat.

3. Gezamenlijke voorbereiding

Het doel is om kandidaat-ouders grondig te informeren, te laten reflecteren en hen te ondersteunen bij het oriënteren (voor een of meerdere pleegzorgvormen en/of adoptie).

4. Gezamenlijk panelgesprek

Het doel is om kandidaat-ouders uit te nodigen voor een gezamenlijk panel met ervaringsdeskundigen uit zowel de adoptie- als pleegzorgdriehoek. Vanaf het moment van inschrijving voor de voorbereiding kunnen kandidaten deelnemen aan dit panel. Na het panel en het volledig doorlopen van de voorbereiding maken de kandidaten hun gemotiveerde keuze voor een vorm van adoptie of pleegzorg. Als ze nog twijfelen tussen pleegzorg en adoptie wordt hierop ingegaan tijdens de volgende stap. Op vraag van de kandidaten, kunnen zij in contact gebracht worden met een ervaren pleeg- en/of adoptiegezin.

5. Oriëntatiegesprek

Een oriëntatiegesprek wordt vrijblijvend aangeboden voor kandidaten die twijfelen.

Het is de bedoeling dat het voortraject zodanig georganiseerd is dat men zichzelf kan oriënteren. Als dit toch niet lukt kan men een oriëntatiegesprek aanvragen. We willen dat dit gesprek in een eerste fase gezamenlijk gevoerd wordt door een medewerker adoptie en een medewerker pleegzorg. Naar de toekomst toe, wensen we te evolueren naar een systeem waarbij zowel adoptie- als pleegzorgmedewerkers voldoende kennis hebben over beide sectoren om het oriëntatiegesprek te voeren.

6. Verdiepende voorbereiding

Daarnaast kunnen er binnen de adoptie- en pleegzorgsector aparte verdiepende sessies (in groep of individueel) georganiseerd worden over bepaalde thema's, herkomstlanden of pleegzorgvormen.

B. Screenen op geschiktheid

Het is de bedoeling om het algemeen screeningsproces gelijklopend te maken. De screening start op het moment dat het nodig en mogelijk is. We kiezen voor screening op maat.

Tijdens de screening komen er lacunes van kennis bij de kandidaten aan de oppervlakte. Indien wenselijk, worden de kandidaten sterk aangeraden/aanbevolen om in contact te treden met een ervaren pleeg- en/of adoptiegezin.

De screeningscriteria dienen grotendeels gelijklopend te zijn. De thema's/onderwerpen die bevestigd worden zijn uniform voor beide sectoren.

C. Matching

Op vlak van matching kijken we zo veel mogelijk naar het gemeenschappelijke tussen de werking bij adoptie en bij pleegzorg. We wensen zo gemeenschappelijk mogelijke criteria in beide sectoren toe te passen. Pleegzorg- en adoptiediensten hanteren dezelfde aandachtspunten bij matching, zoals leeftijd en gezondheid van de kandidaten. Pleegzorg- en adoptiediensten hanteren beide wettelijk bepaalde exclusiecriteria. Bij pleegzorg worden daarnaast toetsingscriteria gehanteerd. Het gaat om de factoren, behoeften en wensen van zowel het kind als de kandidaat-ouders waarmee een medewerker bij matching rekening dient te houden. Het is belangrijk om deze criteria interprovinciaal (tussen de pleegzorgdiensten onderling) en tussen de adoptie- en pleegzorgsector op elkaar af te stemmen, eventueel via bijkomend overleg.

We kunnen doorheen de voorbereiding op een matching gebruik maken van dezelfde methodieken in het begeleidingstraject voor adoptie en pleegzorg: genogram, duplo, betrekken ervaren adoptie- en pleegzorgers, balans met krachten en aandachtspunten, semigestructureerd interview versus meer 'open' interview, ...

Matching gebeurt door een multidisciplinair team (maatschappelijk assistent, psycholoog, ...) en in een open dialoog met de betrokkenen. Een collega binnen de ene dienst (bv. pleegzorg) kan deelnemen aan een matching door de andere dienst (bv. adoptie) in het geval de ene dienst de kandidaten al langere tijd kent omwille van een eerdere plaatsing.

We organiseren in de matchingsfase uitwisseling met pleeg- en/of adoptiegezinnen, die vanuit hun ervaringsdeskundigheid de concrete vragen van kandidaten kunnen beantwoorden. Dit komt ook al aan bod bij bovenstaand panel en bij de screening, maar in deze fase werden kandidaten reeds gematcht met een specifiek kind.

In geval van twijfel bij matching omwille van meervoudige special needs/complexen zorgnoden, bestaat er de mogelijkheid om een beroep te doen op (externe) experts zoals een pediater, traumapsycholoog, kinderrechtenexpert, ...

Na de definitieve matching volgt er, indien mogelijk, een wentraject op maat.

Werk 3: Inzetten op nazorg en begeleiding

Volgende aanbevelingen van het expertenpanel zijn relevant voor de inzet op (na)zorg en begeleiding:

- Voorzie in een aangepaste en passende opvolging, ondersteuning en zorg voor geadopteerden met bijzondere ontwikkelingsbehoeften.
- Voorzie in een beter kader voor nazorg voor alle betrokkenen bij interlandelijke adopties, naar analogie met perspectiefbiedende pleegzorg.
- Geef het recht op inzage in het adoptiedossier zo ruim mogelijk vorm.
- Zorg voor morele, psychologische, juridische, administratieve en financiële steun bij de zoektocht naar eerste ouders.

Een werkgroep met als opdracht deze uitgangspunten verder vorm te geven startte begin mei 2022 op en rondde haar aanbevelingen af in november 2022. De werkgroep werd als volgt samengesteld:

Personen met ervaringsdeskundigheid: geadopteerden en adoptieouders, die naast hun eigen ervaring vaak ook expertise inbrengen vanuit een ruimere achterban en vanuit ondersteuning die zij aanbieden aan adoptiebetrokkenen;

Partners in de adoptiesector: de drie interlandelijke adoptiediensten; de binnenlandse adoptiedienst; Steunpunt Adoptie en het Afstammingscentrum;

Personen met professionele werkervaring (al dan niet in combinatie met ervaringsdeskundigheid) in ondersteuning en begeleiding van adoptiebetrokkenen.

De werkgroep werd getrokken door Prof. Dr. Nicole Vliegen, hoogleraar in de Klinische Psychologie aan de KU Leuven en voormalig voorzitter van het Raadgevend Comité van het VCA.

De werkgroep stelde vast dat het begrip 'nazorg' onvoldoende de lading dekt van wat we beogen. 'Nazorg' impliceert dat zorg voor adoptiebetrokkenen pas nodig is nadat de adoptie heeft plaatsgevonden en suggereert dat het gaat over een afgebakende periode na de adoptie. Geadopteerden en adoptieouders geven aan dat zorg en begeleiding beschikbaar dienen te zijn doorheen het gehele traject en tot in de volwassenheid. Ook de zorg voor geboorte- of eerste ouders gedurende het hele adoptietraject is essentieel. Dit is in lijn met de conclusies van de Special Commission inzake adoptie van het Haags Permanent Bureau (zomer 2022) waarin een holistische benadering voorop wordt gesteld, vanuit de gedachte dat adoptie geen losstaand moment of een bepaalde periode in het leven is, maar een levenslang traject.

Vandaar spreken we niet langer over 'nazorg', maar over 'zorg en begeleiding'. Met de term 'zorg' verwijzen we naar een basisaanbod dat essentieel is voor alle adoptiebetrokkenen, omwille van de bijzonderheden van het leven met een adoptieverhaal. Met het woord 'begeleiding' vestigen we de aandacht op de extra ondersteuning en/of meer gespecialiseerde hulpverlening die nodig kan zijn in een bepaalde periode van het leven van geadopteerden, adoptieouders of geboorte-/eerste ouders. Er is zowel nood aan personen die preventief en zorgzaam nabij kunnen zijn vanuit een basisaanbod, als aan anderen die op indicatie gepast aanwezig kunnen zijn vanuit een meer gespecialiseerd hulpverlenend aanbod.

De werkgroep zorg en begeleiding heeft de uitgangspunten omgezet in een tienpuntenprogramma met concrete beleidsaanbevelingen:

1. Het verhogen van adoptiesensitiviteit in de maatschappij
2. Doorstroming van kennis en expertise over adoptie en 'out of home care' naar opleidingen, onderwijs en hulpverlening
3. De uitbouw van een gezamenlijk standaard zorgtraject voor adoptie en pleegzorg
4. Professionele uitbouw van lotgenotencontacten voor adoptiebetrokkenen
5. Medische zorg voor geadopteerden
6. Toegankelijkheid van hulpverlening voor minderjarige geadopteerden en pleegkinderen binnen de netwerken geestelijke gezondheidszorg
7. Zorg voor volwassen geadopteerden
8. Archivering en bewaring van adoptiedossiers
9. Begeleiding voor, tijdens en na de zoektocht naar herkomst en identiteit
10. Open adoptie in beleid en praktijk vertalen

Het voorgestelde tienpuntenprogramma stelt meer gedetailleerd het volgende voor:

1. Het verhogen van adoptiesensitiviteit in de maatschappij

Er is in de samenleving nood aan meer bewustzijn over adoptie in al zijn facetten. Het gebrek aan kennis over met adoptie verwante thema's en moeilijkheden leidt tot foute veronderstellingen en moeilijkheden voor adoptiebetrokkene(n) die vermeden kunnen worden. Sensibiliseringscampagnes kunnen hieraan tegemoetkomen.

2. Doorstroming van kennis en expertise over adoptie en 'out of home care' naar opleidingen, onderwijs en hulpverlening

De werkgroep stelt vast dat er in Vlaanderen heel wat kennis aanwezig is over adoptie en verwante thema's en moeilijkheden en over out of home care in de bredere zin. Die kennis stroomt echter onvoldoende door naar onderwijs en hulpverlening. Dit leidt ertoe dat betrokkene(n) bij adoptie, pleegzorg en andere vormen van opgroeien buiten het oorspronkelijke gezin, soms benaderd worden vanuit foute veronderstellingen of maatschappelijke denkbeelden, waardoor nieuwe en vermijdbare moeilijkheden kunnen ontstaan. Twee concrete beleidsvoorstellen werden uitgewerkt om hieraan tegemoet te komen.

3. De uitbouw van een gezamenlijk standaard zorgtraject voor adoptie en pleegzorg

Het huidige aanbod van zorg bij adoptie is te beperkt en te vrijblijvend. Bij adoptie staan kinderen voor de grote uitdaging zich aan te passen aan een volledig nieuwe omgeving en gehecht te geraken aan een nieuwe en vreemde context. Daarenboven leidt het wezenlijke verlies van de geboorte- of eerste ouders tot kwetsuren bij elke geadopteerde die specifieke zorg en aandacht vergen. Een zorgaanbod als inherent onderdeel van het adoptieproces is dan ook aangewezen. Dit impliceert een zorgbegeleider die het adoptiegezin gedurende het ganse traject begeleidt en die een goed inzicht verwerft in de familiedynamiek. De zorgbegeleider heeft oog voor de verbinding met en de noden van de geboorte- of eerste ouders, kan detecteren en inschatten wanneer er intensere noden zijn en maakt verbinding naar de bredere hulpverlening waar nodig.

4. Professionele uitbouw van lotgenotencontacten voor adoptiebetrokkene(n)

De werkgroep wil lotgenotencontacten, zowel vanuit diensten als een onafhankelijk aanbod vanuit belangengroepen, verder uitbouwen en professionaliseren, zowel voor geadopteerden, adoptieouders als geboorte- of eerste ouders.

5. Medische zorg voor geadopteerden

Op medisch vlak zijn voornamelijk interlandelijk geadopteerden een kwetsbare doelgroep, omwille van mogelijke infectieziekten, ondervoeding, verwaarlozing, blootstelling aan toxische substanties, beperkte hygiëne en het ontbreken van een uitgebouwde/toegankelijke gezondheidszorg in de landen van herkomst, maar ook omwille van soms onvoldoende kennis van specifieke medische problemen.

Ook bij binnenlands geadopteerden mag gezondheid niet als vanzelfsprekendheid gezien worden. Er zijn steeds onbekende factoren waardoor een degelijke opvolging bij elk kind cruciaal blijft.

We beogen hier doorstroming van kennis over adoptie naar artsen, zodat artsen aandacht hebben voor adoptiespecifieke medische noden. De werkgroep vindt het

belangrijk dat er kan worden doorverwezen naar artsen met adoptiespecifieke kennis.

6. Toegankelijkheid van hulpverlening voor minderjarige geadopteerden en pleegkinderen binnen de netwerken geestelijke gezondheidszorg

Voor geadopteerden en pleegkinderen die ernstig getraumatiseerd zijn en bij wie de gevolgen van die ernstige traumatisering het leven zodanig hinderen dat ze vastlopen in hun ontwikkeling, is het cruciaal dat er op redelijke termijn een intensief begeleidingsaanbod beschikbaar is binnen de geestelijke gezondheidszorg (GGZ). Op dit moment stoten we echter op lange wachtlijsten voor alle kinderen en jongeren met een begeleidingsnood. Er werden twee concrete voorstellen uitgewerkt.

7. Zorg voor volwassen geadopteerden

Meer zorg voor volwassen geadopteerden is essentieel, omdat adoptie een levenslang traject is, dat niet stopt na de adoptieprocedure of wanneer de geadopteerde volwassen is. Zorg voor volwassen geadopteerden dient niet enkel op klinisch vlak te gebeuren. Ook het aanbod door adoptiecoaches en -consulenten moet uitgebreid en geprofessionaliseerd worden.

8. Archivering en bewaring van adoptiedossiers

De werkgroep vindt het essentieel dat alle adoptiedossiers over correcte en zo volledig mogelijke informatie beschikken en dat dit een voorwaarde zou moeten zijn in de samenwerking met landen van herkomst.

9. Begeleiding voor, tijdens en na de zoektocht naar herkomst en identiteit

Een standaard zorg- en begeleidingsaanbod in het kader van zoektochten naar herkomst en identiteit is van belang voor zowel geadopteerden als geboorte-/eerste ouders die op zoek gaan naar verwanten. We vertrekken hier in eerste instantie van het recht van de geadopteerde op informatie over herkomst en identiteit, zonder hierbij de belangen van geboorte- of eerste ouders uit het oog te verliezen. De werkgroep benadrukt het belang van professionele begeleiding bij het zoeken naar herkomst en identiteit tijdens het gehele traject van de zoektocht. De begeleiding voor, tijdens en na deze zoektocht moet daarom standaard worden aangeboden.

10. Open adoptie in beleid en praktijk vertalen

Het laatste beleidsvoorstel behandelt het principe van open adoptie, dat al geruime tijd wordt vooropgesteld als een leidend principe bij adoptie, zonder dat dit als dusdanig in de huidige regelgeving vertaald werd. De werkgroep formuleert een voorstel van wijziging van het wettelijk kader richting open adoptie, zoals ook aanbevolen in het eindrapport van het expertenpanel interlandelijke adoptie. Veronique Van Asch, voorzitter van het expertenpanel en jurist, werkte mee aan dit voorstel.

De beleidsvoorstellen van werf 2 en werf 3 werden eind december 2022 toegelicht aan de Vlaams minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Het voorliggende ontwerp van decreet wil alvast tegemoetkomen aan de aanbevelingen rond het gezamenlijk organiseren van het voortraject door het principe in te schrijven dat kandidaten voor pleegzorg en kandidaten voor adoptie in de toekomst een gezamenlijk voortraject dienen te doorlopen voor wat betreft

de werf 'pleegzorg en adoptie verbinden'. De Vlaamse Regering zal bij de uitwerking van dit gezamenlijk voortraject waken over het behoud van de eigen finaliteit van de beide jeugdhulpmaatregelen.

Het ontwerp van decreet komt ook tegemoet aan een deel van de aanbevelingen van de werf 'nazorg en begeleiding versterken', met name door de sterke focus in de opdracht van de interlandelijke adoptiedienst op het aspect zorg en begeleiding, de nadrukkelijke opdracht van de adoptiedienst om psychosociale adopteerbaarheid van kinderen na te gaan en in te gaan op de vraag van geadopteerden met betrekking tot de bewaartermijn van hun dossier.

We introduceren met dit decreet een Adviescomité dat twee opdrachten heeft, met name om advies te verlenen in concrete adoptiedossiers. Bij matching in Vlaanderen zal het advies van het Adviescomité gevraagd worden. Het advies is facultatief op vraag van de interlandelijke adoptiedienst of het VCA als de matching in het herkomstland gebeurt. Bij de verdere operationalisering van het Adviescomité waakt de Vlaamse Regering over de tijdigheid van de adviezen in relatie tot het adoptieproces en de verwachtingen daaromtrent van het herkomstland. Het comité zal ook advies verlenen over de globale aanpak en het verloop van interlandelijke adoptietrajecten. De beleidsadviezen van het comité worden publiek ontsloten. Door het verankeren van een permanente, externe blik zorgen we ook voor meer transparantie en versterken we het draagvlak voor onze aanpak van interlandelijke adoptie. De Vlaamse Regering zal, op voordracht van het VCA en de adoptiedienst, beslissen over de samenstelling van het Adviescomité.

Met betrekking tot de wijzigingen aan het decreet van 26 april 2019 houdende de oprichting van een afstammingscentrum en een DNA-databank, wat betreft de informatie over verwanten komt de wijziging om het DNA-onderzoek te verruimen naar de tweede graad tegemoet aan feedback die we vanuit het Afstammingscentrum na twee jaar werking krijgen, en waar gewezen wordt op de grote handicap die de huidige beperking voor de relevantie van de databank inhoudt. Gebruikers gaan vaak ook op zoek naar broers of zussen, zeker in de gevallen dat de eerste ouders (vermoedelijk) al gestorven zijn. Door de informatieverstrekking te beperken tot verwanten in de eerste graad, wordt de uitvoering van het recht op afstammingsinformatie voor meerdere cliënten de facto onmogelijk gemaakt. Ook het Kinderrechtencommissariaat adviseerde al eerder om de matching van DNA-profielen niet te beperken tot de eerste graad, om de matching tussen halfbroers en -zussen ook mogelijk te maken.

Een projectsubsidie om een aantal andere beleidsvoorstellen verder uit te werken werd toegekend aan Steunpunt Adoptie voor een periode van twee jaar. Steunpunt Adoptie zal gedurende 2023 en 2024 de beleidsvoorstellen verder concretiseren en voorstellen doen tot implementatie. Beleidsvoorstellen 2 en 4 omvatten opdrachten die nu al deels door Steunpunt Adoptie worden opgenomen en worden reeds verder in de praktijk geïmplementeerd.

Ook aan het Afstammingscentrum werd een bijkomende projectsubsidie voor een periode van twee jaar toegekend. Het Afstammingscentrum zal gedurende 2023 en 2024 de trajectbegeleiding bij inzage- en rootsvragen intensifiëren en een meer uitgebreide en gecentraliseerde databank uitbouwen.

Impactanalyse

Impact op kinderen en jongeren (JOKER)

Het voorontwerp van decreet geeft uitvoering aan een aantal aanbevelingen die werden geformuleerd in het rapport van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie.

Zoals hoger meer omstandig beschreven, tracht het ontwerp van decreet (deels) tegemoet te komen aan de volgende beleidsdoelstellingen die zijn ingegeven vanuit de betrachting tot verbetering van interlandelijke adopties naar Vlaanderen:

1. Een toekomst voor interlandelijke adoptie waarbij het belang van het kind voorop staat;
2. Versterking van de partnerschappen met de herkomstlanden;
3. Verbinding tussen pleegzorg en adoptie;
4. Versterking van nazorg en begeleiding.

De volgende bepalingen worden opgenomen in het voorontwerp van decreet:

- Decretale verankering van het principe van een gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie met inwerkingtreding vanaf 31/12/2025;
- Een gewijzigd takenpakket van de vergunde adoptiedienst en een gewijzigde verhouding met het Vlaams Centrum voor Adoptie;
- De oprichting van een Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie;
- Uitbreiding van de toezicht- en handhavingsmogelijkheden op de vergunde adoptiedienst;

Door de aard van de materie (interlandelijke adoptie) die inherent over kinderen en kinderrechten gaat en vermits de regelgeving omtrent het Vlaamse adoptierecht steeds in overeenstemming moet zijn met het Haags Adoptieverdrag, werd er bij de totstandkoming van het voorontwerp van decreet steeds expliciet rekening gehouden met het Haags Adoptieverdrag en bijgevolg ook impliciet met de artikelen 3, 7, 8, 9, 11, 16, 18, 20 en 21 IVRK.

De decretale verankering van het principe van een gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie met inwerkingtreding vanaf 31/12/2025

OPTIE 1 (nuloptie): De beleidsaanbeveling tot verbinding tussen pleegzorg en adoptie wat het voortraject betreft, wordt niet decretaal verankerd. Beide sectoren werken verder vanuit eigen inzichten en opgebouwde expertise.

EFFECT: Kinderen in pleegzorg riskeren een potentiële nieuwe thuis in gezinsverband te mislopen doordat personen of gezinnen zich, vanuit een zekere onwetendheid, enkel kandidaat stellen voor adoptie. Vanuit het perspectief van de kandidaat-adoptanten blijft er een grote vraag naar adoptie, wat (non-intentioneel) leidt tot een grotere druk op het adoptiesysteem. Het onevenwicht tussen de grote vraag vanwege kandidaat-adoptanten enerzijds en de nood van kinderen op pleeggezinnen anderzijds, blijft bestaan.

OPTIE 2 (gekozen optie): De opname in het decreet van een gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie verankert het principe van toenadering tussen beide sectoren en bevestigt adoptie in haar hoedanigheid als jeugdbeschermingsmaatregel. Door de opname in het decreet en verdere delegatie aan de Vlaamse regering tot verdere uitwerking van het concreet traject, wordt het startsein gegeven van een traject dat tegen 31 december 2025 moet opstarten.

EFFECT: De sterkere verbinding tussen pleegzorg en adoptie moet ertoe leiden dat meer kinderen kunnen opgroeien in een gezinscontext. Er is uitwisseling van goeie praktijken en kennis mogelijk tussen de betrokkenen van ieder werkveld. Het kan uiteindelijk tot gevolg hebben dat personen die zich eerst niet openstelden voor pleegzorg, alsnog toestromen richting een pleegzorgtraject nu zij beter geïnformeerd zijn over de jeugdbeschermingsmaatregel.

Het gewijzigd takenpakket van de adoptiedienst voor interlandelijke adoptie en een gewijzigde verhouding met het Vlaams Centrum voor Adoptie

OPTIE 1 (nuloptie): De adoptiedienst die vanaf 1 juli 2023 (op basis van de programmatie door de Vlaamse regering) erkend wordt, blijft voor het verkrijgen van (bijkomende) subsidies afhankelijk van het indienen van kanaalonderzoeken en het behoud van lopende (proef)kanalen in herkomstlanden. De adoptiedienst plaatst jaarlijks dossiers van kandidaat-adoptanten op de wachtlijsten van de herkomstlanden waarvoor zij een goedkeuring hebben verkregen van het Vlaams Centrum voor Adoptie.

EFFECT: De adoptiedienst blijft voor een financieel gezonde situatie voor een deel afhankelijk van het indienen van kanaalonderzoeken en afsluiten van bemiddelingsovereenkomsten. De dienst dient haar focus te spreiden over werking in het buitenland, het in stand houden van samenwerkingen, het realiseren van adopties en het verzorgen van de nazorgplicht ten aanzien van het herkomstland.

OPTIE 2: Een aantal beleidsaanbevelingen worden in de praktijk uitgewerkt (cf. een uitgebreide screening van de herkomstlanden, het afsluiten van samenwerkingsakkoorden met de herkomstlanden, ...) doch zonder vertaling of wijziging in het takenpakket van de adoptiedienst en de verhouding met VCA in het decreet houdende interlandelijke adoptie.

EFFECT: Er ontstaat een discrepantie tussen regel en praktijk. Tegenover de praktijk die sterk evolueert richting een passieve houding t.a.v. adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel, staat een regelgevend kader dat voor subsidiëring van de adoptiedienst sterk aanstuurt op een actieve houding t.a.v. adoptie en exploratie naar nieuwe samenwerkingen in herkomstlanden.

OPTIE 3 (gekozen optie): Er wordt maximaal ingezet op de verworven expertise van de adoptiedienst inzake begeleiding en (na)zorg. De dienst dient niet meer prioritair in te zetten op het zoeken naar adoptiekanalen in herkomstlanden, maar krijgt de ruimte om maximaal in te zetten op een zorgvuldige begeleiding van zowel (kandidaat-)adoptant als de geadopteerde. De dienst werkt in partnerschap met het Vlaams Centrum voor Adoptie en biedt advies omtrent de psychosociale adopteerbaarheid van het kind teneinde op zoek te gaan naar de best mogelijke match in gezinsverband voor het kind. De adoptiebegeleiding neemt aanvang bij de start van het adoptietraject van de kandidaat-adoptant en loopt ten vroegste af bij het bereiken van de meerderjarigheid van geadopteerde.

EFFECT: De adoptiedienst en het Vlaams Centrum voor Adoptie staan als partners in het werkveld en trachten samen te zoeken naar de beste oplossing voor kinderen die in het land van herkomst weinig tot geen kansen meer hebben. De adoptiedienst dient niet meer actief op zoek te gaan naar herkomstlanden waarmee een samenwerking kan worden aangegaan. Ze stelt haar expertise ten dienste van de betrokkenen in het adoptieproces en het Vlaams Centrum voor Adoptie. De dienst heeft ruimte om haar kennis over de herkomstlanden waarmee een samenwerking loopt nauwgezet up-to-date te houden. Vanuit haar interdisciplinair team kan de dienst zowel aan VCA als aan het Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie analyseren of een kind psychosociaal adoptabel is en of de jeugdbeschermingsmaatregel het belang dient van het kind.

De oprichting van een Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie

OPTIE 1 (nuloptie): Er wordt geen Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie opgericht. De matching tussen kandidaat-adoptant en kind gebeurt ofwel vanuit het land van herkomst, ofwel door de adoptiedienst. In het eerste geval voert de

adoptiedienst een check uit naar de overeenstemming van de voorgestelde match door het herkomstland met het ouderprofiel. In het tweede geval doet het herkomstland een voorstel tot matching aan het herkomstland en geeft het herkomstland de goedkeuring om het kinddossier voor te leggen aan de centrale autoriteit van het ontvangend land. In beide scenario's wordt het kinddossier overgemaakt aan het Vlaams Centrum voor Adoptie die nagaat of alle vereisten documenten in het dossier zitten en of de voorgestelde plaatsing het belang van het kind dient. Bij grondige twijfel wordt de adoptiedienst verzocht het advies in te winnen van externe experts waarmee zij een samenwerkingsverband hebben.

EFFECT: De adoptie van een kind is afhankelijk van de goedkeuring van het Vlaams Centrum voor Adoptie die zich voor de beoordeling enkel kan baseren op het papieren dossier en de informatie die zij verkrijgt van de adoptiedienst, zonder bredere reflectie of dialoog met de dienst en/of andere relevante experts. Beslissingen over het kinddossier gebeuren in een hiërarchische verhouding.

OPTIE 2 (gekozen optie): Er wordt een Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie opgericht waarvan de taken tweeledig zijn. Enerzijds verleent het Adviescomité op metaniveau advies omtrent het adoptiebeleid en de aanpak en verloop van interlandelijke adoptieprocedures in Vlaanderen. Anderzijds werkt het Adviescomité op dossierniveau waarbij het advies verleent inzake de psychosociale adopteerbaarheid van het kind en het belang van het kind om te worden geplaatst bij de voorgestelde kandidaat-adoptant(en). Het Comité krijgt een diverse samenstelling met professionelen uit het werkveld, onafhankelijk experts en vertegenwoordigers van geadopteerden of adoptieouders. De werking op dossierniveau moet ervoor zorgen dat iedere toewijzing van een kind aan een adoptiegezin op zorgvuldige en weloverwogen wijze gebeurt.

EFFECT: VCA krijgt een sparringpartner die haar op onafhankelijke, doch gedragen wijze kan adviseren over het adoptiebeleid in Vlaanderen en de samenwerking met herkomstlanden. Vanuit het zoeken naar een kwaliteitsvolle match tussen ouder en kind, wordt er ruimte gecreëerd om de draagkracht en draaglast van kandidaat-adoptanten nog beter in kaart te brengen en hierbij verschillende visies te bundelen. Het oprichten van het Adviescomité vermijdt een afhankelijke verhouding tussen de adoptiedienst en het Vlaams Centrum voor Adoptie. De in de adoptiesector werkzame organisaties en diensten zijn partners in de verwezenlijking van adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel. Deze optie draagt bij aan het herstel van het vertrouwen van alle stakeholders in het correcte verloop van het adoptieproces.

Uitbreiding van de toezicht- en handhavingsmogelijkheden op de vergunde adoptiedienst

OPTIE 1 (nuloptie): De toezicht- en handhavingsmogelijkheden op de vergunde adoptiedienst blijft beperkt tot een opheffing of schorsing van de erkenning van de dienst indien de bepalingen van het decreet niet worden nageleefd of als er een ernstig vermoeden bestaat dat de adoptiebegeleiding niet in het belang van het kind gebeurt. De schorsing of opheffing impliceren meteen verregaande maatregelen die de adoptiebegeleiding zwaar bemoeilijken aangezien er ook geen andere adoptiediensten zijn die de begeleiding (tijdelijk) kunnen overnemen. Het plaatst zowel de adoptiedienst als de toezienende overheid in een kwetsbare positie, wat de kwaliteit niet ten goede komt.

EFFECT: Een gebrekkig arsenaal aan handhavingsmogelijkheden voor de overheid, maakt de verhouding tussen de adoptiedienst en het VCA kwetsbaar. Indien de dienst nalaat om conform te handelen, heeft de overheid slechts de verregaande mogelijkheid tot schorsing of opheffing van de erkenning. Er is geen

mogelijkheid om een eventueel wanbeleid bij de uitvoering van slechts één van de taken bij te sturen zonder meteen de hele werking van de adoptiedienst stil te leggen. De belangen van de geadopteerden kunnen hierbij zwaar worden geschaad.

OPTIE 2 (gekozen optie): Naast de mogelijkheid tot schorsing of opheffing van de vergunning van de adoptiedienst, beschikt het Agentschap over de mogelijkheid om bestuurlijke maatregelen op te leggen aan de adoptiedienst die tot doel hebben om de lopende adoptiebegeleidingen niet in het gedrang te brengen en in de tussentijd de (kwaliteit van) de dienstverlening van de adoptiedienst te verbeteren of bij te sturen. De uitgebreide regeling voorziet eveneens in duidelijke overname van taken door zowel Steunpunt Adoptie als Adoptiehuis in geval van tijdelijke schorsing van de vergunning van de adoptiedienst. De uitbreiding van de toezicht- en handhavingsmogelijkheden op de adoptiedienst geven het Agentschap meer ruimte om in te grijpen waar nodig en het verkleint de kwetsbare onderlinge positie van afhankelijkheid.

EFFECT: Dat een overheid snel kan ingrijpen indien de adoptiedienst in gebreke blijft om kwaliteitsvol en in het belang van het kind te handelen, voorkomt ernstige risico's. De verruiming van de mogelijkheden strekt niet enkel de overheid tot voordeel, doch ook het belang van de geadopteerde(n) die moeten kunnen rekenen op kwaliteitsvolle zorg door de adoptiedienst. De eventuele bestuurlijke maatregelen zijn niet vrijblijvend en zullen opgevolgd, en zo nodig, gesanctioneerd worden.

Uitvoering

Om tot uitvoering van de voorgestelde regeling te kunnen overgaan, zullen verschillende bepalingen uit het decreet nog verder uitgewerkt worden in één of meerdere uitvoeringsbesluiten. Hiervoor dient een aanpassing te gebeuren van het besluit van de Vlaamse regering van 22 maart 2013 betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie, het besluit van de Vlaamse regering van 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg, besluit van de Vlaamse regering van 19 februari 2016 betreffende de bemiddeling, nazorg en inzage bij binnenlandse adoptie en het besluit van de Vlaamse regering van 19 februari 2016 betreffende de voorbereiding bij adoptie.

Implementatie

Het decreet zal in werking treden op de tiende dag na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van de bepalingen die betrekking hebben op het gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie. Deze zullen op een latere datum in werking treden, m.n. op 31 december 2025.

Monitoring

De monitoring tot correcte uitvoering van het decreet gebeurt door het Vlaams Centrum voor Adoptie als centrale adoptieautoriteit van Vlaanderen die met deze taak is gelast door het Haags Adoptieverdrag en als afdeling binnen het Agentschap Opgroeien. Het Vlaams Centrum voor Adoptie brengt jaarlijks een activiteitenverslag uit voor 31 mei van het volgend kalenderjaar dat wordt bezorgd aan de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement.

Het Adviescomité voor Interlandelijke Adoptie evalueert het gevoerde beleid en heeft de mogelijkheid hieromtrent aanbevelingen te doen, zowel op eigen initiatief, als op initiatief van de sector of het Agentschap.

Evaluatie

Er is voorlopig geen evaluatie voorzien voor deze wijzigingen.

Participatie

Ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van kinderen zijn gehoord bij de opmaak van het decreet, met name in de voorbereidende werven en het Raadgevend Comité van Opgroeien.

Budgettaire impact

Het voorontwerp van decreet heeft geen budgettaire impact.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Er zijn geen gevolgen voor de lokale en provinciale besturen op het vlak van personeel, werkingsuitgaven of investeringen.

C. Totstandkomingsprocedure

Het voorontwerp van decreet werd voorgelegd aan het Raadgevend Comité, Kamer Adoptie van het Agentschap op 15 juni 2023.

Het JOKER-advies werd bekomen op 3 juli 2023. De Memorie van Toelichting werd aangepast, rekening houdend met dit advies.

Het ontwerp werd aangepast aan het legistiek en taaladvies van 6 juli 2023.

De Inspectie van Financiën verleende op 22 juni 2023 een gunstig advies met referentienummer IF/23/2648.

De Vlaamse Toezichtscommissie voor de verwerking van gegevens (VTC) verleende advies op 10 oktober 2023 met kenmerk 2023/120.

In het vermeld advies besluit de Vlaamse Toezichtscommissie als volgt:

"De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:

- *de uitzonderingsgrond voor de gegevens als bedoeld in artikel 9, AVG aanpassen;*
- *de doeleinden herbekijken;*
- *de categorieën persoonsgegevens bepalen en motiveren per doeleinde;*
- *de categorieën persoonsgegevens beperken en enkele categorieën preciseren;*
- *de bewaringstermijn differentiëren voor de geadopteerde;*
- *garanties voor het naleven van de bewaartermijnen bepalen;*
- *de juistheid van de persoonsgegevens garanderen;*
- *de transparantiemaatregelen uitwerken."*

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft advies nr. 169/2023 gegeven op 18 december 2023.

1. In het advies duidt GBA op het belang van de correcte invulling en implementering van het legaliteits- en voorzienbaarheidsbeginsel. De nodige aanpassingen werden gedaan m.b.t. de precieze en concrete doeleinden waarvoor verwerking van persoonsgegevens door de verschillende actoren nodig is, alsmede m.b.t. de categorieën van gegevens die worden verwerkt.
2. M.b.t. opmerking 39 van de Autoriteit aangaande de verwerking van justitiële gegevens als vermeld in artikel 10 AVG, kan niet worden ingegaan

op de vraag tot opname van een lijst van (criteria) van strafrechtelijke inbreuken. In het ontwerp werd de verwerking van justitiële gegevens in de zin van artikel 10 AVG aangevuld met de vermelding dat het hier louter de gegevens betreft die worden verwerkt in het kader van het moraliteitsonderzoek door het openbaar ministerie.

3. In opmerking 41. vraagt de Autoriteit de verwerking van 'gegevens over het seksuele leven' te schrappen indien hiervoor geen bijkomende precisering en afbakening, enerzijds, en omstandige rechtvaardiging voor hun verwerking, anderzijds, kan worden aangeleverd. De rechtvaardiging voor de verwerking van deze gegevens, alsmede de inhoudelijke precisering en afbakening werd opgenomen in de bespreking van de wetsartikelen waarin de verwerking wordt geregeld.
4. De Autoriteit gaat er – onterecht – vanuit dat Steunpunt Adoptie voornamelijk fungeert als informatie – en voorbereidingscentrum en in het kader van (na)zorg louter de betrokken personen doorverwijst naar het bestaande hulpverleningsaanbod of welzijns- en gezondheidsdiensten en aldus zelf geen (na)zorg aanbiedt. De Autoriteit meent dan ook dat de verwerking van een resem persoonsgegevens van de geadopteerde en de afstandsouder overmatig zijn en aldus in strijd met artikel 5.1.c) AVG. De GBA stuurt aan op het schrappen van de verwerking van de betreffende persoonsgegevens en de verwerking te beperken tot administratieve identificatiegegevens. Op dit verzoek kan niet worden ingegaan gelet op de foute interpretatie door GBA van de (na)zorgtaak van Steunpunt Adoptie. In de artikelsgewijze bespreking wordt nader ingegaan op de redenen waarom de verwerking van de betwiste persoonsgegevens van de betrokken personen wel wordt behouden, al is er wel een aanpassing van de categorieën die worden verwerkt.
5. Aan de verplichting van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling, vermeld in opmerking 20, zal uitvoering worden gegeven binnen het Agentschap.

Het advies van VTC en GBA zijn grotendeels gelijklopend. De aanpassingen die zijn gebeurd n.a.v. de opmerkingen van GBA, zijn geformuleerd in de artikelsgewijze bespreking bij de betreffende wetsartikelen.

De Vlaamse Raad WVG verleende advies op 17 oktober 2023.

De Vlaamse Raad is positief over de participatieve manier waarop het decreet is tot stand gekomen en geeft aan dat het voorontwerp van wijzigingsdecreet goede kansen biedt om aan deze bekommernissen die rond interlandelijke adoptie leven tegemoet te komen en de interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren.

Wat betreft de opmerkingen van de Raad worden de volgende antwoorden gegeven:

1. De Raad vraagt om te verduidelijken hoe budgetneutraliteit zal worden bewerkstelligd.
De decretale bepalingen die voorliggen hebben slechts een zeer beperkte budgettaire impact. Het decreet impliceert, behoudens de beperkte impact van artikel 18, geen budgettaire voorafname op toekomstige besluitvorming.
De decretale bepalingen die voorliggen hebben slechts een zeer beperkte budgettaire impact. Het decreet impliceert, behoudens de beperkte impact van artikel 18, geen budgettaire voorafname op toekomstige besluitvorming.
2. De Raad acht het belangrijk dat het advies over concrete adoptiedossiers door het nieuw bij decreet opgerichte adviescomité interlandelijke adoptie, ook kan worden ingeroepen door kandidaat-adoptanten.
Hierop kan niet worden ingegaan om reden dat de kandidaat-adoptanten geen identiteitsgegevens of informatie van het kind mogen ontvangen voor

de goedkeuring van toewijzing door VCA. Kandidaat-adoptanten worden aldus niet betrokken in de procedurefase waarin er bijkomende vragen en/of bezorgdheden worden geuit door VCA of de adoptiedienst over het kinddossier. Het is pas op het moment dat het dossier volledig gestoffeerd is en hieruit blijkt dat een kind juridisch en psychosociaal adoptabel is, dat een dossier kan worden voorgelegd aan de betrokken kandidaat-adoptant. Op dat moment zullen eventuele adviezen aan het Adviescomité reeds ingewonnen zijn.

3. M.b.t. de verbinding tussen pleegzorg en adoptie adviseert de Raad om de sectoren actief te betrekken bij het verder concretiseren van de verbinding tussen pleegzorg en adoptie.

Het is vanzelfsprekend dat de betrokken actoren zullen betrokken worden in het project tot concretisering van het voortraject pleegzorg-adoptie dat binnen het agentschap Opgroeien geïnitieerd wordt in 2024 en een verderzetting impliceert van de werkgroep die in november 2022 haar beleidsaanbevelingen heeft geformuleerd.

4. De Raad vraagt aandacht voor de zorg en ondersteuning van geadopteerde kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

Zorg en ondersteuning aan geadopteerden zal zowel door Steunpunt Adoptie als de Adoptiedienst worden opgenomen, ieder vanuit zijn eigen invalshoek. Het is de bedoeling dat iedere geadopteerde in aanmerking kan komen voor het zorgaanbod en aldus ook geadopteerde kinderen en jongeren in de jeugdhulp. Steunpunt Adoptie kreeg een projectsubsidie toegekend voor 2023 en 2024 met als doel de beleidsvoorstellen die werden geformuleerd in de werkgroep "zorg en begeleiding" verder te concretiseren en voorstellen te formuleren tot implementatie.

5. De Raad vindt het gebrek aan oprichting van een (tijdelijk) Vlaamse erkennings- en bemiddelingscommissie voor wanpraktijken bij interlandelijke adoptie een gemiste kans.

Momenteel beweegt er heel wat op niveau van de Vlaamse en federale overheid m.b.t. de thematiek en in de loop van de komende maanden zullen wellicht nog verdere initiatieven volgen. Het is aldus te vroeg om bij decreet reeds een organisatie of instelling op te richten die in de praktijk nog vorm zou moeten krijgen en waarbij rekening moet worden gehouden met de initiatieven die nu lopen. Wanpraktijken inzake adoptie betreffen bovendien misdrijven die federale materie uitmaken.

6. De Raad vraagt een aanpassing van artikel 16 van het ontwerp op volgende wijze:

*Voor de adviesverlening, vermeld in paragraaf 1, 2°, bestaat het Adviescomité interlandelijke adoptie naast de leden, vermeld in het eerste lid, ook uit minstens twee onafhankelijke deskundigen op het gebied van adoptie, een vertegenwoordiger van de pleegzorgsector en minstens twee vertegenwoordigers van adoptieouders of **en** geadopteerden.*

Hierop wordt niet ingegaan omdat de formulering "of" wetgevingstechnisch de mogelijkheid biedt om te interpreteren als "of x of y of allebei". Dit biedt de mogelijkheid om het Adviescomité minder rigide samen te stellen en de samenstelling aan te passen aan de geagendeerde thematiek.

7. De Raad vraagt een aanpassing van artikel 25 van het ontwerp:

Indien een adoptiesamenwerking met een herkomstland wordt stopgezet, worden kandidaat-adoptanten mogelijks opgenomen op een andere wachtlijst voor interlandelijke adoptie. Moet hieruit besloten worden dat de Vlaamse Regering vasthoudt aan het systeem van wachtlijsten?

*De raad pleit daarentegen voor het **vervangen van het wachtlijstensysteem door een pool van kandidaat 'mede-ouders'***

De Vlaamse Regering houdt niet principieel vast aan systemen van wachtlijsten. Gelet op het gegeven dat er een werkgroep geïnitieerd wordt tot verdere uitwerking van de verbinding tussen pleegzorg en adoptie, is het aangewezen om eventuele wijzigingen die betrekking hebben op het aspect 'wachten' uit te stellen tot de resultaten hiervan gekend zijn.

8. De raad merkt inzake artikel 31 tot 35 het volgende op:

*Informatie over de omstandigheden waarin een kind werd geadopteerd, zijn van vitaal belang voor het beantwoorden van identiteitsvraagstukken, voor het kennen van de historisch-familiale context en ontstaansgeschiedenis. Daarom is het belangrijk dat **het adoptiedossier en informatie betreffende een adoptiecasus voor de betrokkenen gedurende hun hele leven toegankelijk zijn**. Zeker gezien vele geadopteerden pas later aan een onderzoek naar hun herkomst beginnen, en dat geboorte- of eerste ouders dan vaak al overleden zijn, is alle informatie waardevol.*

Het artikel omtrent de bewaartermijn van adoptiedossiers werd aangepast.

9. De raad merkt inzake artikel 32 en 34 volgende op:

De raad vraagt om in de artikels 32 en 34 de term 'academisch curriculum' overal te vervangen door 'opleidingsniveau'.

Dit verzoek wordt ingewilligd en inmiddels is de term 'academisch curriculum' vervangen door 'opleidingsniveau'.

De adviesaanvraag is op 18 september 2023 bij de Vlaamse Jeugdraad ingediend. Er is geen advies verstrekt binnen de wettelijk voorziene termijn van 30 dagen.

Op 19 januari 2024 werd het voorontwerp van decreet een tweede keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Op basis daarvan werd advies gevraagd aan de Raad van State.

Op 27 maart 2024 verstrekte de Raad van State advies nr. 75.417/1. In dat advies wordt het volgende opgemerkt:

- **Algemene opmerking wat betreft de bevoegdheid van de decreetgever tot het verplicht maken (in plaats van de keuze te laten) van het beroep doen op de vergunde adoptiedienst voor adoptiebegeleiding (cf. 5 tot 6.2 advies).**

De Raad van State stelt dat de federale overheid bevoegd is voor het bepalen van de voorwaarden van adoptie, en van de vormen, de gevolgen en de herroeping van de adoptie. De gemeenschappen zijn bevoegd om regels vast te stellen in verband met de hulp, de begeleiding en de bijstand die verleend kan worden aan kandidaat-adoptanten, en aan kandidaat-geadopteerden en geadopteerden. Het bepalen van de procedureregels voor de hoven en rechtbanken behoort tot de residuaire federale bevoegdheid en aldus staat het ook aan de federale wetgever om de gerechtelijke adoptieprocedure te regelen. In het licht van deze principes, is de Raad van State, afdeling wetgeving, van oordeel dat het aan de

federale overheid staat om te bepalen of een adoptie al dan niet door bemiddeling van een adoptiedienst tot stand gebracht moet worden.

Het advies van de Raad van State kan op dit punt niet worden gevolgd. Het voorontwerp van decreet voorziet inderdaad in de verplichte begeleiding van kandidaat-adoptanten, wat een deelstatelijke bevoegdheid is. Dit raakt echter niet aan de federale bevoegdheid tot het regelen van de hoedanigheidsvoorwaarden van de kandidaat-adoptanten (oud burgerlijk wetboek). De facto betekent dit dat er een einde komt aan de werkwijze van de zelfstandige adoptie, waarbij kandidaat-ouders zelf op prospectie gaan naar herkomstlanden om kinderen te adopteren. Kandidaat-ouders kunnen wel nog steeds aan het VCA suggereren om een bepaalde samenwerking met een herkomstland op te starten.

De decreetgever verwijst opnieuw naar de motivering die werd gegeven als antwoord op bijkomende vragen van de Raad in de totstandkoming van het advies en die luidt als volgt:

"Wij zien de wettelijke grond in wat u zelf aanhaalt "de gemeenschappen zijn bevoegd voor drie domeinen: de voorbereiding, bemiddeling en nazorg" en dus artikel 5, §1, II, 1° en 6° BWHI). Het feit dat de Vlaamse Regering ervoor gekozen heeft om zelfstandige adopties af te schaffen, behoort tot de "regeling van de bemiddeling" en verandert geenszins iets aan het burgerrechtelijk statuut en de hoedanigheidsvoorwaarden van de adoptiebetrokkene(n), wat een federale materie uitmaakt. De bepaling dat adoptiebemiddeling in principe enkel kan gebeuren met omkadering (psychosociale en praktische ondersteuning van zowel kandidaat-ouders als het kind dat geplaatst wordt) van een erkende adoptiedienst heeft enkel betrekking op de wijze waarop de gemeenschap zorg en begeleiding organiseert voor deze specifieke doelgroep.

Los van de bemiddeling is het aan de centrale autoriteiten inzake adoptie van de gemeenschappen om goedkeuring te verlenen aan de samenwerking met een bepaald herkomstland (screening), alsook in te staan voor de goedkeuring van een kindtoewijzing, zoals dit voorzien is in het Haags Adoptieverdrag en aan de gemeenschappen gedelegeerd is in het oud BW.

De Vlaamse Gemeenschap kan er geenszins toe gehouden zijn om een adoptieparcours uit te werken voor adopties die zonder bemiddeling van een adoptiedienst tot stand komen. Het verder organiseren van zelfstandige adopties zou immers, o.a. tot gevolg kunnen hebben dat kandidaat-adoptanten aan "kanaalshopping" gaan doen en derwijze de goedgekeurde samenwerkingen van de adoptiedienst met de geselecteerde herkomstlanden omzeilt. Deze werkwijze past niet meer in de visie van de decreetgever op interlandelijke adoptie waar van meet af aan wordt ingezet op de grondige voorbereiding van de kandidaat-adoptanten en geadopteerden en meer intensieve zorg en begeleiding na voltrekking van de adoptie. De regeling van hulp en begeleiding aan (kandidaat-)adoptanten en (kandidaat-)geadopteerden behoort eveneens tot de bevoegdheid van de gemeenschappen."

Naast voormelde motivering, wenst de decreetgever – in zoverre het standpunt wordt aangehouden dat een federale bevoegdheid wordt betreden - nog te verwijzen naar de mogelijkheid van impliciete bevoegdheden voor de deelstaten met toepassing van artikel 10 BWHI, in zoverre die bepaling(en) noodzakelijk is/zijn voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Het is aan de gemeenschappen om goedkeuring te verlenen aan de matchings inzake interlandelijke adoptie en toe te zien op de principes in het Haags Adoptieverdrag, zowel in België als in het herkomstland. Dergelijke beslissingsbevoegdheden brengen grote verantwoordelijkheden met zich mee die noodzakelijk zijn dat reeds tijdens de bemiddeling garanties worden ingebouwd.

Om zoveel mogelijk zekerheden te kunnen geven en wantoestanden maximaal uit te sluiten kiest de decreetgever zeer bewust om in de toekomst interlandelijke adoptie te laten plaatsvinden op basis van sterke partnerschappen op niveau van de herkomstlanden na een zeer grondige screening. In het deelrapport 'ETHISCHE VRAGEN EN DILEMMA'S BIJ TRANSNATIONALE ADOPTIE' bij het rapport van het expertenpanel interlandelijke adoptie wordt door Prof. Dr. Coene nog eens zeer expliciet gewezen op de risico's zelfstandige adopties. We citeren: "*Het risico op misbruik is hier buitengewoon groot, omdat persoonlijke contacten tussen adoptie-ouders en eerste ouders – verboden door de Conventie – kunnen inhouden dat druk wordt uitgeoefend op de ouders; ook is het heel moeilijk om te controleren of dergelijke adopties vrij zijn van fraude, illegale procedures en omkoping (HCCH, 2014, p. 14; Lammerant & Hofstetter, 2007, p. 11).*" – "Verschillende cases (o.a. Ethiopië, Sri Lanka) tonen aan dat bemiddelaars, die aangeklaagd werden voor dubieuze praktijken, dikwijls toch werkzaam blijven als contactpersoon, net omdat ze goed zijn in het aanleveren van kinderen (Rotabi & Gibbons, 2012, p. 111)."

Daarnaast ontbreekt het bij een zelfstandige adoptie de betrokken kandidaat-adoptanten aan begeleiding en zorg. De begeleiding die een adoptiedienst aanbiedt, gaat, luidens dit decreet, veel verder dan de bemiddeling inzake adoptie en ook de noden van het kind dienen, vanuit de maatregel als jeugdbescherming, centraal te staan. Ook terminologisch wordt de term 'adoptiebemiddeling' niet meer gehanteerd, maar wordt gesproken van 'adoptiebegeleiding'. Die begeleiding omvat ook (na)zorg en de tussenkomst van professionele hulp, die niet is voorzien in een zelfstandig adoptietraject.

In die zin ziet de decreetgever de verplichte begeleiding door een adoptiedienst niet als de creatie van een bijkomende voorwaarde in de zin van het oud Burgerlijk Wetboek, doch als een absolute noodzaak om ervoor te zorgen dat (interlandelijke) adopties zich strikt voltrekken binnen een gereguleerd en gecontroleerd kader. Aangezien interlandelijke adopties deelstatelijk verschillend geregeld worden, is er geen nood tot een uniforme federale regel. Bovendien wordt er met deze maatregel geen enkele uitspraak gedaan over de geschiktheid om al dan niet te kunnen adopteren, welke de bevoegdheid is en blijft van de rechtbank.

- **Algemene opmerking wat betreft het gedeeld voortraject pleegzorg-adoptie en de openvolging tussen de betrokken procedurestappen in de adoptieprocedure (cf. 7 tot 8.2 advies).**

De Raad van State stelt zich vragen bij de integratie van het maatschappelijk onderzoek, vermeld in artikel 1231-1/4 van het Gerechtelijk Wetboek in het voortraject voor kandidaat-adoptanten die gehouden zijn tot de voorbereiding, vermeld in artikel 346-2, eerste lid en artikel 361-1, tweede lid van het oud BW. Zo komt het niet aan de decreetgever toe om af te wijken van de regel volgens dewelke een maatschappelijk onderzoek door de familierechtbank wordt bevolen op basis van een verzoekschrift waarbij een attest dient te worden gevoegd waaruit blijkt dat de door de bevoegde gemeenschap georganiseerde voorbereiding werd gevolgd. Het verkrijgen van dergelijk attest kan door de decreetgever niet afhankelijk worden gemaakt van het reeds doorlopen hebben van een maatschappelijk onderzoek aangezien dit ertoe zou leiden dat het doorlopen van dat onderzoek door de decreetgever zou worden geconcipieerd als een voorwaarde waarvan de bevoegdheid van de familierechtbank afhankelijk zou worden gemaakt, wat evenwel niet spoort met de federale bevoegdheidsuitoefening.

Hoewel het geenszins de bedoeling van de decreetgever was om het maatschappelijk onderzoek op te leggen in een fase voorafgaand aan de neerlegging van het verzoekschrift bij de familierechtbank, kan de wijze van integratie in het voortraject, zoals in het ontwerp omschreven, inderdaad tot verwarring leiden. Om die reden wordt het advies van de Raad van State gevolgd en worden de artikelen 5, 37 en 42 van het ontwerp aangepast, met name door het element 'geschiktheid onderzoeken' te schrappen.

Dit impliceert ook dat de voorziene wijzigingen aan het huidig takenpakket van de dienst voor maatschappelijk onderzoek geschrapt zullen worden, alsmede de bepaling dat de gegevensverwerking door de vergunde organisatie/organisaties voor het voortraject regelt, omdat er de facto geen wijzigingen aan het takenpakket zijn. De artikelen 9, 10, 34 en 35 van het voorontwerp worden hierdoor geschrapt uit het ontwerp (cf. opmerkingen 8.1 en 8.2 Raad van State)

Wel wordt vastgehouden aan het principe van een gezamenlijk voortraject dat uitwerking moet krijgen op 1 januari 2026. Momenteel loopt binnen het ondernemingsplan van het agentschap Opgroeien een werkgroep "pleegzorg-adoptie" die tot doel heeft om het gezamenlijk voortraject verder vorm te geven.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de verhouding tussen de opdrachten van het Steunpunt Adoptie en het Vlaams Centrum voor Adoptie (cf. 8.3 advies).**

In de toelichting bij de artikelen in deze memorie wordt, in navolging van het advies van de Raad van State, een verduidelijking opgenomen met betrekking tot de verhouding tussen het Vlaams Centrum voor Adoptie en het Steunpunt Adoptie wat betreft de overlappende opdracht als aanspreek- en oriëntatiepunt voor geadopteerden, adoptanten en afstandsouders.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de verhouding tussen Steunpunt Adoptie en de adoptiedienst op het vlak van nazorg en de overmatig geachte lijst van persoonsgegevens die het Steunpunt Adoptie zou kunnen verwerken (cf. 8.4 advies).**

In aanloop van haar advies werd door de Raad van State de vraag gesteld of het effectief de bedoeling is dat zowel het Steunpunt Adoptie als de vergunde adoptiedienst individuele (na)zorg kunnen aanbieden. Hierop werd door de decreetgever meer verduidelijking gegeven, hetgeen op advies van de Raad in onderhavige memorie zal worden opgenomen. Artikel 7, §2 van het decreet van 20 januari 2012 wordt aangevuld met een uitdrukkelijke verwijzing naar de taak van individuele nazorg en ook in de bepaling houdende de gegevensverwerking door Steunpunt Adoptie zal een onderscheid worden gemaakt tussen de verwerking in het kader van individuele nazorg en nazorg in brede zin.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de beslissingsbevoegdheid van het Adviescomité interlandelijke adoptie en de verhouding met het Vlaams Centrum voor Adoptie (cf. 8.5 advies).**

Zo wordt in het ontworpen artikel 15, §2 van het decreet niet bepaald welk gevolg moet worden gegeven aan het standpunt van het Adviescomité over een voorgelegd voorstel van matching van een kind. In navolging van het advies van de Raad van State zal in het ontwerp worden verduidelijkt dat ook in deze hypothese de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid tot goedkeuring van matching bij het Vlaams Centrum voor Adoptie ligt.

- **Algemene opmerking met betrekking tot specificatie van de categorieën van personen die toegang hebben tot de verwerkte**

persoonsgegevens binnen de vergunde organisatie(s), zoals geregeld bij de artikelen 31 tot 35 van het ontwerp (cf. 9.1.2.).

De betreffende bepalingen worden aangevuld met categorieën van personen die toegang hebben tot de verwerkte persoonsgegevens.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de omvang en de noodzaak van de gegevensverwerking door de verschillende in het ontwerp vernoemde instellingen of met betrekking tot de door hen uitgevoerde taken (cf. 9.2.1.).**

In navolging van het advies van de Raad van State worden de antwoorden die de gemachtigde aan de afdeling wetgeving verstrekte met betrekking tot de omvang en de noodzaak van de gegevensverwerking geïntegreerd in de memorie van toelichting.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de noodzaak om bepaalde persoonsgegevens te verwerken in het licht van de doelstelling (cf. 9.2.2. en 9.2.3.2).**

De Raad van State adviseert om de noodzaak van de verwerking van de filosofische of religieuze overtuigingen of gegevens over de lichamelijke en psychische gezondheid te verduidelijken in de memorie van toelichting. Deze verduidelijking wordt opgenomen in de artikelsgewijze bespreking. Verder adviseert de Raad om het begrip "gegevens over het seksuele leven" in de tekst van het voorontwerp nader te specificeren alsmede de specificatie dat verwerking van deze gegevens door Steunpunt Adoptie enkel gerechtvaardigd zijn in het kader van haar taak inzake individuele nazorg. Ook op dit punt zal het advies van de Raad worden gevolgd en zullen de terminologie en de duiding worden aangepast in het ontwerp.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de vraag waarom afbeeldingen en beeldopnames van de kandidaat-adoptant, de geadopteerde en de afstandsouder moeten verwerkt worden door het Vlaams Centrum voor Adoptie, de vergunde adoptiedienst, de dienst voor maatschappelijk onderzoek en het Adviescomité interlandelijke adoptie (cf. 9.2.3.3).**

De Raad van State adviseert de bekomen toelichting naar aanleiding van de adviesaanvraag op te nemen in onderhavige memorie, waaraan het nodige gevolg zal worden verleend. De vermelding "afbeeldingen" onder punt 14° van het ontworpen artikel 27/1, §3, eerste lid, zal worden geschrapt.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de bewaartermijn van persoonsgegevens (cf. 9.3).**

De Raad van State adviseert om de eeuwigdurende bewaartermijn van door het Vlaams Centrum voor Adoptie te verwerken gegevens met betrekking tot een adoptiedossier dat resulteert in een adoptiebeslissing meer nauwgezet te verantwoorden in onderhavige memorie van toelichting. De verantwoording zal worden opgenomen in de artikelsgewijze bespreking. Ook omtrent de bewaartermijn van zeven jaar voor gegevens door het Steunpunt Adoptie wordt in de artikelsgewijze bespreking meer duidelijkheid gegeven.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, noodzakelijk voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (cf. 9.4.2.).**

De Raad van State merkt op dat de verwerking door Steunpunt Adoptie in het kader van de voorbereiding niet meer verantwoord is zodra de dienst niet meer belast is met de betreffende taak. De taken, vermeld in artikel 5, en artikel 7, §2, 6°, worden immers opgeheven bij artikel 7, dat deels in werking treedt op 31/12/2025. Het spreekt voor zich dat het Steunpunt

dan de vernoemde gegevens niet meer zal verwerken wegens het wegvallen van de betreffende taak. Het betreffende artikel 27/1, §5, derde lid van het ontwerp wordt aangevuld met de bewoordingen "zolang het Steunpunt Adoptie belast blijft met deze taken".

- **Algemene opmerking met betrekking tot het bestaan van overlappingsen tussen de verschillende taken waarvoor in een aparte rubriek de categorieën van persoonsgegevens worden opgesomd die in het kader van de uitoefening van die taken moeten kunnen worden verwerkt (cf. 9.4.3.).**

De Raad van State merkt op dat er dergelijke overlapping is in de regeling van de gegevensverwerking door de vergunde adoptiedienst doordat er in de verschillende punten van het ontworpen artikel 27/1, §2, eerste lid, bij de aanduiding van de taken waarop zij betrekking hebben zowel verwezen wordt naar de algemeen omschreven taken van de vergunde adoptiedienst in het ontworpen artikel 15, §1, eerste lid van het decreet als naar onderdelen van de meer concrete uitsplitsing van die taken in de paragrafen 2 tot 4 van dat artikel. Deze overlapping werd weggewerkt in de betreffende bepalingen.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de aanvullende verwijzing in artikel 33 van het ontwerp naar de gegevensuitwisseling in het kader van het maatschappelijk onderzoek bij binnenlandse adoptie, op grond van artikel 1231-5 en 1231-6 van het Gerechtelijk Wetboek (cf. 9.4.4.).**

Op dit punt wordt de Raad van State niet gevolgd. Hoofdstuk 10 regelt de gegevensuitwisseling in het kader van interlandelijke adoptie en wordt ook in dit decreet opgenomen. De gegevensuitwisseling die op grond van artikel 1231-35 Gerechtelijk Wetboek plaatsvindt tussen VCA en de dienst voor binnenlandse adoptie heeft betrekking op het onderzoek door die dienst naar de adoptabiliteit van het Belgisch kind alvorens het in aanmerking kan komen voor een interlandelijke adoptie naar het buitenland. Dit onderzoek is bij samenwerkingsakkoord en bij het decreet houdende de binnenlandse adoptie gedelegeerd aan de dienst voor binnenlandse adoptie.

- **Algemene opmerking met betrekking tot de verwijzing naar een foutieve categorie van persoonsgegevens (cf. 9.4.5.).**

De Raad van State merkt op dat er in het ontworpen artikel 27/2, §2, van het decreet verkeerdelijk wordt verwezen naar artikel over gegevensverwerking door het Vlaams Centrum voor Adoptie, met name naar het ontworpen artikel 27/1, §1, eerste lid, 2° en 3°. Dit wordt in navolging van het advies van de Raad gewijzigd naar 27/1, §2, eerste lid, 4°.

- **Algemene opmerking met betrekking tot delegatie van bepaalde niet-regelgevende bevoegdheden aan het agentschap Opgroeien regie (cf. 10).**

De Raad van State merkt op dat de toewijzing van niet-regelgevende bevoegdheden aan het agentschap moet gebeuren door de Vlaamse Regering aangezien dit behoort tot het prerogatief van de Vlaamse Regering. De rechtstreekse delegaties aan het agentschap worden in het ontwerp vervangen door delegaties aan de Vlaamse Regering.

- **Onderzoek van de tekst:**

- o **Artikel 5:** Rekening houdend met het advies van de Raad van State wordt de delegatie aan het agentschap vervangen door een delegatie aan de Vlaamse Regering.

- **Artikel 7:** Rekening houdend met het advies van de Raad van State wordt artikel 7, §4, 2° van het decreet opgeheven. Inwerkingtreding van die opheffing wordt voorzien op 31/12/2025. In artikel 7, §2, 2° worden de woorden “, en met de trefgroepen van geadopteerden en adoptanten” geschrapt.
- **Artikel 13:** In navolging van het advies van de Raad van State wordt de verwijzing naar “kosten” in het ontworpen artikel 14, derde lid, weggelaten en opgenomen in het ontworpen artikel 18.
- **Artikel 15:**
 - In navolging van het advies van de Raad van State zal het woord “begeleiding” in het ontworpen 15, §1, eerste lid, 2° worden vervangen door de woorden “administratieve en procedurele ondersteuning”. In artikel 15, §4, wordt melding gemaakt van “zorg en begeleiding”, en niet enkel naar “zorg”.
 - In het derde lid wordt bij de definiëring van een intrafamiliale adoptie ook de maximale graad van biologisch verwantschap met een adoptiekind van de adoptant of de adoptanten opgenomen. Ook hier werd geopteerd voor verwantschap tot maximaal de vierde graad.
 - In de memorie van toelichting wordt verder verduidelijking geboden over de taak van “voortgang van de individuele adoptiedossiers begeleiden en de kandidaat-adoptant en het Vlaams Centrum voor Adoptie op de hoogte houden over de gerechtelijke of administratieve voortgang van het adoptiedossier”.
 - In de inleidende zin van het ontworpen artikel 15, §5 van het decreet van 20 januari 2012 worden de woorden “ondersteuning aan” vervangen door de woorden “samenwerking met”, in navolging van opmerking 19 van de Raad.
 - De afkorting “VCA” in het ontworpen artikel 15, §5, 4° van het decreet van 20 januari 2012 wordt aangepast naar het “Vlaams Centrum voor Adoptie”.
 - De aanvang van artikel 15, §6, eerste lid van het decreet van 20 januari 2012 wordt aangepast zoals gesuggereerd door de Raad van State (opmerking 21).
- **Artikel 16:**
 - In de inleidende zin van het ontworpen artikel 15/1, §1 van het decreet van 20 januari 2012, worden de woorden “die de volgende opdrachten heeft”, vervangen door de woorden “dat de volgende opdrachten heeft:”.
 - De raadplegingsmogelijkheid van het Adviescomité interlandelijke adoptie wordt, voor de adviezen over de globale aanpak en het verloop van interlandelijke adoptietrajecten, uitgebreid naar het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering.
- **Artikel 17:** de technische aanpassing wordt doorgevoerd.
- **Artikel 19:**
 - de terminologische aanpassing in de eerste paragraaf van het ontworpen artikel 16 van het decreet wordt doorgevoerd.
 - In de derde paragraaf, punt 5 van het artikel 16, wordt de verplichting tot inachtnaam van het beroepsgeheim in hoofde van de adoptiedienst weggelaten en vervangen door een strikt vertrouwelijke omgang met alle informatie door de individuele medewerkers van de dienst.
 - In de vierde paragraaf wordt verduidelijkt dat het beschikken over een sterk beleidsvoerend vermogen een

vereiste is om zowel te worden vergund als om vergund te blijven en opnieuw te worden vergund.

- In de inleidende zin van de ontworpen paragraaf 5 van artikel 16, worden de technische en terminologische aanpassingen doorgevoerd.
- **Artikel 20:**
 - Aan het einde van het ontworpen artikel 17, §1, eerste lid van het decreet van 20 januari 2012 wordt de terminologische aanpassing doorgevoerd.
 - In artikel 17, §2, eerste lid, 1° wordt de door de Raad gesuggereerde toevoeging, doorgevoerd (opmerking 32).
 - De mogelijkheid tot opheffing van de vergunning wordt bijkomend opgenomen in de tweede zin van het ontworpen artikel 17, §2, tweede lid van het decreet en het ontworpen artikel 17, §2, vijfde lid van het decreet.
- **Artikel 22:** in het ontworpen artikel 18 van het decreet van 20 januari 2012 zal worden verduidelijkt dat de kosten waartoe de kandidaat-adoptant verplicht gehouden kan zijn, enkel verband houdt met een terugbetaling van onkosten van (externe) dienstverlening en niet verbonden zijn aan de eigen dienstverlening van de betrokken organen. In die zin zal worden geopteerd voor de term 'onkosten' om enige mogelijke verwarring met een retributie te vermijden. De betaling gebeurt immers niet voor een specifieke dienstprestatie.
- **Artikel 24:** de technische en terminologische aanpassingen worden doorgevoerd in het ontworpen artikel 20, §2, tweede lid van het decreet van 20 januari 2012 en het ontworpen artikel 20, §4, eerste lid, 1° van het decreet van 20 januari 2012.
- **Artikel 32:** de technische en terminologische aanpassingen in het ontworpen artikel 27/1, §1, §2 en 4 worden doorgevoerd.
- **Artikel 37:** Een definiëring van "agentschap" wordt opgenomen in de twee vermelde decreten.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Het decreet heeft uitsluitend betrekking op gemeenschapsaangelegenheden.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 2.

In artikel 3 van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen worden een aantal definities gewijzigd, toegevoegd en opgeheven. De belangrijkste aanpassing heeft betrekking op de wijziging van de definitie "adoptiebemiddeling" naar de definitie "adoptiebegeleiding".

Waar de term "adoptiebemiddeling" de indruk geeft dat het louter gaat om een eerder technische invulling van het zoeken van een 'match' tussen kinderen en kandidaten en vooral focust op de uiteindelijke adoptiebeslissing, wordt bewust gekozen voor een definitie die meer gericht is op het bieden van ondersteuning

en zorg doorheen het hele adoptietraject zonder focus te leggen op een uiteindelijke adoptiebeslissing.

De definiëring van "buitenlands kanaal" wordt opgeheven om reden dat de term niet past in de nieuwe werkwijze waarbij uitwisseling van dossiers zo veel als mogelijk van overheid tot overheid verloopt en er wordt afgestapt van het principe van kanaalonderzoeken en extra subsidies per lopend (proef)kanaal.

De definitie van zelfstandige adopties wordt geschrapt omdat het wijzigingsdecreet de mogelijkheid van zelfstandige adopties stopzet.

Artikel 3 en 4.

De artikelen 3 en 4 wijzigen het opschrift van hoofdstuk 2 en afdeling 1 (van hoofdstuk 2) van het decreet van 20 januari 2012 om reden dat vanaf 31/12/2025 een gezamenlijk voortraject voor pleegzorg en adoptie zal geïnstalleerd worden.

Artikel 5.

Kandidaat-adoptanten die zich kandidaat wensen te stellen voor de adoptie van een kind uit het buitenland, dienen op grond van artikel 1231-1 /4 van het Gerechtelijk Wetboek te beschikken over een geschiktheidsvonnis. Opdat zij het verzoekschrift tot geschiktheidsverklaring voor adoptie kunnen neerleggen bij de familierechtbank, dient de kandidaat-adoptant eerst, op grond van de artikelen 346-2 en 361-1 van het oud Burgerlijk Wetboek, een voorbereiding te volgen.

Artikel 5 van het wijzigingsdecreet vervangt het huidige artikel 4 van het decreet interlandelijke adoptie en vormt een eerste decretale aanzet tot meer verbinding tussen pleegzorg en adoptie. Het artikel verankert enkele concrete beleidsvoorstellen die voortvloeien uit de werf 'pleegzorg en adoptie verbinden', waaronder het streven naar een geïntegreerd voortraject waarbinnen bestaande expertises en goede praktijken maximaal worden uitgewisseld en het voortraject binnen beide sectoren aldus maximaal volgens dezelfde kwaliteitscriteria doorlopen kan worden.

De concrete invulling van het voortraject wordt gedelegeerd naar de Vlaamse regering met dien verstande dat artikel 5 van het wijzigingsdecreet de thema's en onderdelen bepaalt die minimaal aan bod dienen te komen in het traject. Het gezamenlijk traject zou vanaf 31/12/2025 in werking treden.

Tot slot is voorzien in de uitreiking van het attest van voorbereiding dat wordt opgelegd door artikel 1231-1/2, 2° van het Gerechtelijk Wetboek opdat de kandidaat-adoptant zijn verzoekschrift tot geschiktheidsverklaring voor adoptie kan neerleggen.

Het artikel in het ontwerp is aangepast aan het advies van de Raad van State. De opname van het onderzoek naar de geschiktheid wordt weggelaten om te vermijden dat de indruk wordt gewekt dat een bijkomend onderzoek wordt opgelegd wat vanuit bevoegdheidsrechtelijk oogpunt een probleem vormt.

Artikel 6.

Artikel 6 heft afdeling 2 van hoofdstuk 2 van het decreet interlandelijke adoptie op met ingang vanaf 31/12/2025, zijnde het moment waarop de nieuwe werking omtrent het voortraject pleegzorg-adoptie in werking treedt. De huidige artikelen 5 en 6 zullen op dat ogenblik immers niet meer relevant zijn aangezien ze opgesteld zijn vanuit een apart voorbereidingstraject voor adoptie. De concrete

invulling van het nieuwe voortraject wordt overgelaten aan het Agentschap Opgroeien die binnen de vooropgestelde contouren van de Vlaamse regering moet blijven.

Artikel 7.

Dit artikel dient vanuit dezelfde optiek te worden gelezen als de artikelen 3 t.e.m. 6. Een van de taken van Steunpunt Adoptie heeft betrekking op de organisatie van de voorbereiding voor adoptie en punt 6 van huidig artikel 7, §2, verwijst hiervoor terug naar de voorbereiding in huidig artikel 5 van het decreet.

Aangezien het voortraject nog verder vorm dient te krijgen, is het nog niet duidelijk op welke wijze de expertise van Steunpunt Adoptie zal worden ingeschakeld in het voortraject. Om die reden heft artikel 7 van het ontwerp punt 6 van de tweede paragraaf van het huidig artikel 7 in het decreet interlandelijke adoptie op. Omdat in het bestaande artikel 7, §4, 2° wordt verwezen naar de taak van Steunpunt Adoptie tot aanvaarding en registratie van iedere kandidaat-adoptant die wordt doorverwezen door het Vlaams Centrum voor Adoptie voor het volgen van het voorbereidingsprogramma als voorwaarde voor de dienst om erkend te blijven of een hernieuwing van zijn erkenning te verkrijgen en deze doorverwijzingstaak opgenomen is in punt 6 van artikel 7, §2, dat wordt opgeheven op 31/12/2025, dient ook artikel 7, §4, 2° te worden opgeheven. De inwerkingtreding hiervan is eveneens voorzien op 31/12/2025. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan opmerking 12 van het advies van de Raad van State.

In navolging van het advies van de Raad van State (opmerking 8.4) wordt het bestaande artikel 7, dat een opsomming van de taken van Steunpunt Adoptie bevat, aangevuld met een uitdrukkelijke opname van de taak van het verstrekken individuele nazorg.

In aanloop van haar advies, heeft de Raad van State de verhouding met de (na)zorgtaak van de vergunde adoptiedienst (artikel 15) in vraag gesteld. De decreetgever heeft hierop volgende verduidelijking gegeven:

"Het is de bedoeling dat beide instellingen nazorg aanbieden, zeker nu de beleidskeuze gemaakt is om slechts één dienst voor interlandelijke adoptie te vergunnen. Het kan voorkomen dat een vertrouwensband met de adoptiedienst of de nazorgmedewerkers binnen de dienst ontbreekt. Indien er slechts één adoptiedienst werkzaam is, is het belangrijk om het adoptiegezin en de geadopteerde een alternatief te bieden wanneer de verhoudingen onherstelbaar ontwricht zijn.

Evenwel moet enige nuance worden aangebracht in de nazorg die door de adoptiedienst en door Steunpunt wordt aangeboden.

De nazorg die vanuit de adoptiedienst gebeurt is voornamelijk ingegeven vanuit de zorg omtrent de hechting van het kind in het gezin, meteen na kennismaking, aankomst in België en daarna. De dienst zal vanuit haar kennis van het kinddossier ook reeds voor de afreis naar het betrokken herkomstland, indien nodig, een nazorgplan opstellen waarmee het adoptiegezin in België aan de slag kan gaan. Het betreft dan bijvoorbeeld advies rond experten die de familie best consulteert, maar ook contactopname met scholen en CLB's om bepaalde afspraken te maken. Verder zijn er ook de nazorgverplichtingen t.a.v. het herkomstland die moeten nagekomen worden. De adoptiedienst verzorgt huisbezoeken aan het gezin en stelt minstens de rapporten op die door het herkomstland opgelegd worden in het kader van verplichte nazorg. Door de intensieve contacten met zowel het adoptiegezin als de opgelopen ervaring en kennis van de werking in de herkomstlanden én de adoptiethematiek, is de adoptiedienst de meest aangewezen organisatie hiervoor.

De nazorg die door Steunpunt Adoptie wordt verzorgd is niet zozeer gebonden aan voorgaande intensieve contacten met de adoptiebetrokkenen en herkomstlanden en zal eerder ad hoc, op vraag van de hulpzoekende worden verleend. Steunpunt zal hierin een minder proactieve houding aannemen en het gezin slechts benaderen wanneer hiertoe vraag is vanuit het gezin of de betrokkene. Naast het aanbod van vrijwillige individuele nazorg, verzorgt Steunpunt ook algemene workshops en vormingen inzake adoptie en gerelateerde onderwerpen wat o.i. eveneens ressorteert onder nazorg in brede zin.

Het is overigens in het kader van de individuele nazorg dat Steunpunt mogelijks de persoonsgegevens verwerkt die worden opgesomd in het ontwerp, doch dit zal niet op consequente wijze gebeuren."

Bovenstaande verduidelijking wordt, in navolging van het advies van de Raad, opgenomen in onderhavige artikelsgewijze toelichting.

Artikel 8.

Dit artikel heft, met ingang vanaf 31/12/2025, het eerste lid van huidig artikel 9 van het decreet interlandelijke adoptie op om reden dat het gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie nog verder uitgewerkt zal worden en er bijgevolg ook nog geen zicht is op het budgettaire luik ervan.

Artikel 9 en artikel 10.

Deze artikelen wijzigen het opschrift van zowel hoofdstuk 4 alsook afdeling 1 van hoofdstuk 4. Er wordt in het decreet bewust afstand gedaan van de term "adoptiebemiddeling" en de term "adoptiebegeleiding" zal in de plaats komen. Verder zal er nog slechts 1 adoptiedienst vergund zijn in het kader van interlandelijke adoptie.

Artikel 11.

Artikel 11 vervangt huidig artikel 14 van het decreet van 20 januari 2012 dat de keuze laat tussen een adoptietraject met tussenkomst van een adoptiedienst ofwel op zelfstandige wijze. Om alle adopties te omkaderen met meer zorg en de broodnodige garanties, wordt de keuze gemaakt dat adoptie onder de vorm van zelfstandige adoptie zonder adoptiebegeleiding niet meer mogelijk is.

Artikel 12.

Dit artikel brengt een terminologische correctie aan n.a.v. van de vergunning van 1 adoptiedienst.

Artikel 13.

Artikel 13 vervangt huidig artikel 15 van het decreet betreffende interlandelijke adoptie. Het nieuwe artikel vormt de decretale vertaling van het gewijzigd takenpakket van de interlandelijke adoptiedienst en de gewijzigde verhouding met het VCA. De financiering van de dienst niet meer afhankelijk kan en zal zijn van het aantal geopende adoptiekanalen in herkomstlanden en het aantal effectief gerealiseerde adopties. Een dergelijk mechanisme wekt minstens de schijn van mogelijke wantoestanden.

De Vlaamse regering heeft op 17 september 2021 de intentie uitgedrukt om interlandelijke adopties zeker niet stop te zetten of te laten uitdoven, integendeel, maar wel te vertrekken vanuit benadering waarbij op kindniveau het systeem gestuurd wordt door de vraag van herkomstlanden naar plaatsing. Ze behoudt ook een taak voor de adoptiedienst hierin en bevestigt de rol als partner van het VCA.

De eerste paragraaf van het nieuwe artikel 15 somt de kerntaken van de adoptiedienst op die in de daaropvolgende paragrafen verder gespecificeerd worden.

De taken van de adoptiedienst kunnen opgesplitst worden in drie grote delen:

- Informeren en voorbereiden
- Administratieve en procedurele ondersteuning
- Verstrekken van (na)zorg en begeleiding

De tweede paragraaf specificeert de taak inzake informeren en voorbereiden van de kandidaat-adoptant. Het is aan de adoptiedienst om de kandidaat-adoptanten goed in te lichten over de herkomstlanden waarmee een samenwerking loopt en hen verder ook de mogelijkheid te geven om een diepgaandere vorming te volgen over adoptiespecifieke onderwerpen zoals trauma en verlies, identiteit, ...

Daarnaast moet de adoptiedienst over goede kennis van de kandidaat-adoptanten beschikken om haar taak inzake begeleiding en advies kwalitatief goed te kunnen vervullen. De dienst zal hierbij de nodige tijd een aandacht moeten besteden aan de families die zij begeleidt zodat de draagkracht van de familie zo correct mogelijk kan worden ingeschat.

De begeleidingstaak en administratieve en procedure ondersteuning, uiteengezet in de derde paragraaf, omvat onder meer het aanbieden van hulp bij de samenstelling van het ouderdossier voor het herkomstland, begeleiding doorheen het adoptieproces alsook de opvolging van de procedure in het land van herkomst. Op vraag van de Raad van State in haar advies (opmerking 18) dient nog te worden verduidelijkt wat deze opvolging van de gerechtelijke voortgang juist impliceert:

"Een adoptiedienst komt pas tussen in een adoptieprocedure wanneer de kandidaat-adoptant(en) beschikt over een geschiktheidsvonnis tot adoptie. De gerechtelijke voortgang van het adoptiedossier waarover sprake in het ontwerp heeft geen betrekking op de procedure teneinde geschikt te worden verklaard in België, doch wel op de procedure die desgevallend in het herkomstland wordt gevoerd. Het artikel behelst geenszins de mogelijkheid voor de adoptiedienst om de kandidaat-adoptanten te vertegenwoordigen, doch wel de taak om alle dossiers in de herkomstlanden op te volgen en af te stemmen met de eventuele contactpersonen (waaronder ook advocaten) en de kandidaat-adoptanten hieromtrent op de hoogte te houden."

Deze opvolging door de adoptiedienst doet aldus geen afbreuk aan enige federale bevoegdheid.

De vierde paragraaf van het wijzigingsartikel voorziet in een substantiële uitbreiding van de taken van de adoptiedienst op het gebied van (na)zorg en begeleiding voor de adoptiebetrokkenen. Niet alleen zal de dienst, zoals voorheen, een belangrijke rol behouden in het vervullen van de nazorgplicht die opgelegd wordt door het herkomstland, ook zal de dienst moeten voorzien in een individueel zorgplan dat op maat van het kind gemaakt wordt en dat houvast dient te bieden voor de adoptant/het adoptiegezin. De zorg zou kunnen bestaan uit huisbezoeken, telefoongesprekken, specifieke trainingen, maar evenzeer onder de vorm van het verkennen van mogelijkheden binnen de brede leefomgeving en het leggen van linken met andere hulpverleners. Deze werkwijze heeft als voordeel dat het de mogelijkheid creëert om problemen vroegtijdig te detecteren en aan te pakken. Verder zal de dienst een belangrijke partner zijn in de uitbouw en kennisdeling van het bredere zorgaanbod bij pleegzorg en adoptie.

In het kader hiervan zal ook geregeld uitwisseling van goede praktijken en expertise gebeuren met Steunpunt Adoptie en het Afstammingscentrum.

Ook op het gebied van werking in de herkomstlanden, zal er een en ander wijzigen in het takenpakket en werking van de adoptiedienst en de verhouding met VCA. Het mechanisme van op subsidies gebaseerde kanaalwerking in herkomstlanden wordt achterwege gelaten en focus komt te liggen op de kwaliteitsvereisten en waarborgen in de herkomstlanden. Er komt een intenser samenwerkingsverband met de herkomstlanden die na een uitgebreide screening een positieve evaluatie hebben gekregen. De adoptiedienst kan nieuwe samenwerkingen met herkomstlanden aan het VCA voorstellen. Verder onderzoek naar opportuniteiten, timing en desgevallend een screening worden opgenomen in de planning, cf. paragraaf zeven van dit artikel.

De adoptiedienst dient te beschikken over diepgaande kennis over de regelgeving, werking en procedures in de herkomstlanden in functie van haar begeleidingstaak en ze dient minstens een keer per jaar een grondige evaluatie van de werking door te voeren, als partner van het VCA. De zevende paragraaf specificeert dat hiertoe jaarlijks met het VCA een planning wordt opgemaakt.

Uit artikel 17 dat artikel 15/2 invoegt in het decreet, zal blijken dat de adoptiedienst nog een belangrijke taak te vervullen heeft in het verlenen van advies aan het VCA over de medische en psychosociale adopteerbaarheid van het kind en de match met kandidaat-adoptanten.

De zesde paragraaf betreft een verplichting die reeds ingeschreven was in het decreet van 2012 en heeft een gecentraliseerde bewaring van adoptiedossiers tot doel.

De Vlaamse regering heeft de mogelijkheid om de taken van de adoptiedienst nog verder te specificeren. In ieder geval specificeert zij de taken die de dienst dient waar te nemen in het kader van intrafamiliale adopties.

De taken van de adoptiedienst, omschreven in de eerste paragraaf en de verdere uitsplitsing ter verduidelijking van die taken in de daaropvolgende paragrafen werden aangepast aan opmerking 16 van het advies van de Raad van State. In het derde lid wordt bij de definiëring van een intrafamiliale adoptie ook de maximale graad van biologisch verwantschap met een adoptiekind van de adoptant of de adoptanten opgenomen, zoals geadviseerd door de Raad van State (opmerking 17).

Artikel 14.

Artikel 14 roept een nieuwe instantie in het leven, met name het Adviescomité interlandelijke adoptie. Het decreet voorziet in een minimale samenstelling van het comité waarin zo veel als mogelijk relevante adoptie-expertise gebundeld wordt.

De functie van het comité is tweeledig. Enerzijds heeft het comité de taak advies te verlenen in concrete adoptiedossiers omtrent de medische of psychosociale adopteerbaarheid van een kind of over de match tussen kandidaat-adoptant en kind. Bij matching in Vlaanderen zal het advies van het Adviescomité gevraagd worden. Het advies is facultatief op vraag van de interlandelijke adoptiedienst of het VCA als de matching in het herkomstland gebeurt. In principe stelt Vlaanderen hoge eisen aan de lokale matching, onder meer ook een onafhankelijke beoordeling, maar mocht er bij de interlandelijke adoptiedienst of bij het VCA toch een reden zijn om het advies te vragen, dan kunnen zij daartoe initiatief nemen. Bij de verdere operationalisering van het Adviescomité waakt de Vlaamse Regering over de tijdigheid van de adviezen in relatie tot het

adoptieproces en de verwachtingen daaromtrent van het herkomstland. Door het verankeren van een permanente, externe blik zorgen we ook voor meer transparantie en versterken we het draagvlak voor onze aanpak van interlandelijke adoptie.

Verder verleent het comité advies dat zich meer situeert op metaniveau en concrete dossiers overstijgt. Het comité kan op vraag of op eigen initiatief advies verlenen over het verloop van interlandelijke adoptieprocedures in Vlaanderen met o.a. de betrachting om aan te zetten tot meer reflectie en zelfevaluatie van de dienstverlening binnen het VCA of de bredere sector. De beleidsgerichte adviezen van het comité worden jaarlijks gepubliceerd op de website van het agentschap Opgroeien.

De suggestie van de Raad van State (opmerking 23) tot uitbreiding van de raadplegingsmogelijkheid van het Adviescomité interlandelijke adoptie voor wat betreft de adviezen over de globale aanpak en het verloop van interlandelijke adoptietrajecten wordt opgenomen in het ontwerp en aldus hebben ook het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering de mogelijkheid advies in te winnen.

Paragraaf 2 van het ontworpen artikel regelt de minimale samenstelling van het Adviescomité. In 15/1, §2, eerste lid, 4° is er sprake van "twee onafhankelijke experts in interlandelijke adoptie" en voor de adviesverlening, vermeld in paragraaf 1, 2°, naast de leden die worden opgesomd in het eerste lid van paragraaf 2, ook bestaat uit minstens "twee onafhankelijke deskundigen op het gebied van adoptie". De Raad van State vroeg naar aanleiding van de adviesaanvraag meer verduidelijking over het mogelijke verschil tussen experts in interlandelijke adoptie en deskundigen op het gebied van adoptie. In haar advies raadt de Raad van State aan om het antwoord op deze vraag ter verduidelijking op te nemen in onderhavige memorie van toelichting (opmerking 24):

"Er is een klein, maar subtiel onderscheid in onafhankelijke experts in interlandelijke adoptie en onafhankelijke deskundigen op het gebied van adoptie. Onder de term 'onafhankelijke deskundigen op het gebied van adoptie' worden ook begrepen die personen met een expertise die zich eerder situeert op het vlak van binnenlandse adoptie (vb. personen die ervaring hebben met begeleiding van eerste ouders/afstandsouders), welke eveneens relevant kan zijn met het oog op adviesverlening rond bepaalde thema's. De bedoeling is inderdaad om bij de globale adviesverlening beroep te kunnen doen op een ruimer aantal deskundigen, met eventueel ook een iets bredere expertise."

De Vlaamse Regering beslist, op voordracht van het VCA en de interlandelijke adoptiedienst over de samenstelling van het Adviescomité.

Artikel 15.

Dit artikel voorziet in de invoering van een nieuw artikel 15/2 dat de werkwijze van zowel de adoptiedienst als het adviescomité in het kader van matching en toewijzing van kinddossiers specificeert.

De eerste paragraaf handelt over de situatie waarin het herkomstland een voorstel tot matching van een kind aan een kandidaat-adoptant overmaakt aan het VCA of de adoptiedienst. In dergelijke situatie heeft de adoptiedienst de taak de psychosociale adopteerbaarheid van het kind na te gaan, de eventuele noden en behoeften van het kind in kaart te brengen en omtrent de voorgestelde match door het herkomstland advies te verlenen aan het VCA. Indien nodig kan het advies van externe experts worden ingeroepen, zowel op initiatief van de dienst als VCA. Voor meer complexe vraagstukken of bedenkingen kan eventueel bijkomend het advies van het Adviescomité worden gevraagd. Indien

voorafgaand aan het advies van het Adviescomité externe experts werden geraadpleegd, dan worden deze betrokken bij de beoordeling van het Adviescomité. Dat betekent niet dat de adoptiedienst of het VCA de mogelijkheid niet zouden hebben om meteen het matchingsvoorstel over te maken aan het Adviescomité. Het derde lid benadrukt het belang van de adviezen van het Comité in die zin dat afwijkingen dienen te worden gemotiveerd.

De tweede paragraaf vertrekt vanuit de hypothese dat de matching niet in het herkomstland zelf gebeurt, maar waarbij het land aan VCA of de adoptiedienst de vraag stelt om geschikte ouder(s) te zoeken en voor te stellen voor een kind, al dan niet met special needs. Na een eerste check van de psychosociale adoptabiliteit van het kind, dient de adoptiedienst op zoek te gaan naar de best mogelijke match in gezinsverband. Alvorens een eventueel voorstel wordt overgemaakt aan het herkomstland, dient het Adviescomité advies te verlenen over de voorgestelde matching. Op die manier wordt de beslissing rond matching geen zaak van de adoptiedienst of VCA alleen, maar wordt er steeds gewerkt vanuit het meerogenprincipe. In navolging van het advies van de Raad van State (opmerking 8.5) wordt nader gespecificeerd dat de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid nog steeds bij VCA ligt, doch dat eventuele afwijkingen van het advies van het Adviescomité moeten gemotiveerd worden.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de procedure voor de adviesverlening en besteed daarbij bijzondere aandacht aan een zo kort mogelijke adviestermijn, rekening houdend met de vraag van bepaalde herkomstlanden naar een specifieke termijn.

Artikel 16.

Dit artikel zorgt voor een terminologische correctie in het kader van de vergunning van een interlandelijke adoptiedienst.

Artikel 17.

Dit artikel voorziet in de vervanging van erkenningsvoorwaarden voor de adoptiediensten in huidig artikel 16 naar vergunningsvoorwaarden voor de adoptiedienst. Hiermee wordt gevolg gegeven aan het advies van de adviescommissie WVG van 9 november 2023 (Advies 2023_58_ACW), waarin – naar aanleiding van een bezwaar tegen het voornemen van het Agentschap Opgroeien om één dienst te erkennen op basis van een oproep – wordt gesteld dat een sluitende decretale basis om nog slechts één dienst te erkennen ontbreekt. Nieuw is de voorwaarde dat de adoptiedienst louter actief mag zijn op het gebied van adoptie en geen andere activiteiten inzake bescherming van kinderen en jongeren mag uitoefenen. Het doel van deze voorwaarde is te vermijden dat er middels die andere activiteiten enige beïnvloeding zou kunnen gebeuren wat betreft de mogelijkheden tot plaatsing van een kind. Verder worden er meer specifieke vereisten gesteld m.b.t. het interdisciplinair team waarover de dienst moet beschikken. Zo dient het basisteam te beschikken over landenverantwoordelijken die nauw samenwerken met de diensten en personen in de herkomstlanden waarmee wordt samengewerkt nader te specificeren. De adoptiedienst dient verder ook een beleid uit te werken (en te handhaven) waaruit blijkt dat er vanuit respect voor de werkingsprincipes inzake interlandelijke adoptie zal worden gewerkt. Deze werkingsprincipes worden geconcretiseerd in de vijfde paragraaf van het artikel. Vergunningsvoorwaarde 8° vereist van de organisatie dat de adoptiedienst voorziet in een integraal kwaliteitsbeleid van waaruit de kwaliteit van de dienstverlening en interne werking wordt bepaald, geëvalueerd en eventueel verbeterd. Het is uitermate belangrijk dat de organisatie kritisch durft te zijn t.a.v. de eigen werking en op basis van bijvoorbeeld klachten (zowel via het agentschap als via de interne

klachtenprocedure van de dienst) en bevraging van stakeholders (kandidaat-adoptanten, geadopteerden, ...) de werking durft bij te sturen. Om vergund te blijven of opnieuw vergund te worden zal de dienst moeten aantonen over een strategie te beschikken waaruit blijkt dat kwaliteit van de dienstverlening effectief wordt bewaakt en geëvalueerd.

Noemenswaardig is ook de weglating van het proactief voorstellen van kanaalonderzoek en verder de toegevoegde verwijzing naar de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming).

In paragraaf drie worden de voorwaarden gesteld waaraan de dienst moet voldoen om vergund te blijven of opnieuw een vergunning te verkrijgen. De dienst zal actief medewerking moeten verlenen aan overlegmomenten met de adoptiesector en zal ook in maximale transparantie en informatiedeling moeten voorzien ten aanzien van VCA. Naast een jaarlijkse rapportage van de activiteiten van de dienst en de gerealiseerde doelstellingen aan het VCA, zal de dienst ook moeten voorzien in een jaarlijks bestuurskundig en financieel verslag. Het is aan de Vlaamse Regering om de inhoud van dat verslag te bepalen. In navolging van het advies van de Raad van State wordt afgestapt van de geheimhoudingsplicht van de medewerkers van de adoptiedienst. Er wordt geopteerd voor een strikt vertrouwelijke omgang met alle informatie door de individuele medewerkers van de dienst. Bij niet naleving gelden de regels van de algemene verordening gegevensbescherming.

De vierde paragraaf bepaalt dat de organisatie dient te beschikken over een sterk beleidsvoerend vermogen. Deze vereiste dient vervuld te zijn zowel bij aanvang van de werking, alsook doorheen de hele periode van werking en behoud en vernieuwing van de vergunning.

Dit blijkt onder andere uit het feit dat de leden van raad van bestuur van de organisatie moeten voldoen aan een aantal specifieke vereisten die ofwel blijken van een duidelijk leiderschap, gestoeld op academische vorming, ofwel blijken van ervaringsdeskundigheid m.b.t. adoptie. Het loutere gegeven dat men (kandidaat-)adoptieouder is, volstaat niet om te getuigen van ervaringsdeskundigheid. De organisatie dient te worden geleid door een persoon die beschikt over een sterke visie en het analytisch vermogen om een professionele dienstverlening te organiseren wat o.a. blijkt uit het voeren van een correct personeelsbeleid, efficiënte inzet van middelen en personeel, transparante communicatie, organisatorisch management, enz.

Het artikel verankert, tot slot, de vergelijkende procedure voor de aanvraag en hernieuwing van de vergunning in het geval er meer dan één ontvankelijke vergunningsaanvraag is die aan de vergunningsvoorwaarden voldoet. Deze procedure zal uitgewerkt worden door de Vlaamse Regering.

Artikel 18.

Artikel 18 voegt extra mogelijkheden voor toezicht- en handhavingsmaatregelen in en voorziet verder ook in bestuurlijke maatregelen. De extra mogelijkheden zijn belangrijk om voldoende gedifferentieerde maatregelen te kunnen nemen in functie van de kwaliteit van de werking van de dienst.

Het Agentschap Opgroeien heeft de mogelijkheid om de vergunning van de adoptiedienst te schorsen, op te heffen of bestuurlijke maatregelen te nemen in drie hypothesen:

1° de bepalingen van het decreet of de uitvoeringsbepalingen ervan worden niet nageleefd of er bestaat een ernstig vermoeden dat de adoptiebegeleiding niet gebeurt in het belang van het kind of bij dringende noodzakelijkheid of als een herstel van de inbreuk niet meer mogelijk is;

2° de adoptiedienst laat na het vereiste gevolg te verlenen aan de schriftelijke aanmaning door het Agentschap;

3° de adoptiedienst verhindert het bij of krachtens het decreet geregelde toezicht;

Aan VCA wordt de mogelijkheid gegeven om, in geval van een schorsing van de vergunning van de adoptiedienst, maatregelen te nemen zodat de adoptiebegeleiding in lopende dossiers niet in het gedrang komt. Hierbij bestaat de mogelijkheid om de taken van de dienst tijdelijk en gedeeltelijk toe te wijzen aan het Steunpunt Adoptie en de binnenlandse adoptiedienst. In geval van opheffing van de vergunning voorziet het decreet in de overdracht van documenten en adoptiedossiers aan het VCA.

De derde paragraaf specificeert de bestuurlijke maatregelen die door het Agentschap kunnen opgelegd worden. Het betreft steeds tijdelijke maatregelen die de uitoefening van de adoptiebegeleiding niet opschorten, tenzij gelijktijdig met de maatregelen de vergunning van de dienst wordt geschorst.

Artikel 19.

Dit artikel voorziet in een terminologische correctie en behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 20.

Dit artikel vervangt artikel 18 van het decreet van 2012 en voorziet in kosteloze dienstverlening (begeleiding en zorg) door de adoptiedienst wat de adoptiebegeleiding betreft. De kandidaat-adoptant dient dan geen vergoeding meer te betalen aan de adoptiedienst, zoals dit voorheen wel het geval was. Ook hier vermijden we prestatiefinanciering. De nadruk komt te liggen op adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel en de financiële onafhankelijkheid van de adoptiedienst ten aanzien van het aantal overeenkomsten of gerealiseerde adopties.

Het is de bedoeling dat de adoptiedienst jaarlijks een activiteitenplanning opmaakt en daarover rapporteert om haar subsidies te verantwoorden.

De adoptant kan wel gehouden blijven tot onkosten die gepaard gaan met zijn adoptieprocedure en de nazorgverplichtingen (m.i.v. nazorgrapporten) van het buitenland. Het kan hier slaan op vertaalkosten, kosten voor legalisatie/visum, kosten voor bijstand van een advocaat in het herkomstland, enz. Delegatie wordt verleend aan de Vlaamse regering om de nadere regels en voorwaarden voor aanrekening van de kosten in de adoptieprocedure te bepalen.

Artikel 21.

Dit artikel voorziet in een terminologische correctie en behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 22.

Dit artikel vervangt artikel 20 van het decreet van 20 januari 2012 dat voorziet in de doelstellingen en taken van VCA. De wijzigingen zijn noodzakelijk om de veranderde verhouding met de adoptiedienst als partner decretaal zichtbaar te maken.

De eerste paragraaf regelt in algemene bewoordingen de functie, taken en doelstellingen van het VCA dat als afdeling binnen het Agentschap Opgroeien fungeert als centrale autoriteit inzake interlandelijke adoptie.

De Raad van State merkt op dat de algemene omschrijving van de opdracht van het Vlaams Centrum voor Adoptie in de ontwerpen bepaling quasi-identiek is aan één van de opdrachten van het Steunpunt Adoptie, zoals omschreven in het bestaande artikel 7, §2, 3° van het decreet van 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie, en die erin bestaat om te fungeren als aanspreek- en oriëntatiepunt voor geadopteerden, adoptanten en afstandsouders. In navolging van het advies van de Raad, wordt hierbij toelichting verschaft omtrent deze overlapping van opdrachten van de betrokken instellingen:

"De bepaling toont aan dat alle adoptiebetrokkene in een adoptieprocedure zich zowel tot Steunpunt Adoptie als VCA kunnen wenden om adoptiegerelateerde zaken bespreekbaar te maken. Zowel Steunpunt Adoptie als VCA dienen een onafhankelijke en objectieve houding aan te nemen in het adoptiebeleid waarin wordt gestreefd om de belangen van alle betrokkenen te behartigen. De expliciete toevoeging bij de taken van VCA als aanspreekpunt, tracht ook tegemoet te komen aan een betere toegankelijkheid nu tot op heden een gevoel van schroom of angst heerst om zich te wenden tot de autoriteit."

In de tweede paragraaf worden de concrete opdrachten van VCA uiteengezet en gespecificeerd. Punt 1 specificeert de taken in het kader van voorbereiding en registratie. Iedere persoon die zich kandidaat wenst te stellen voor de adoptie van een kind, dient zich aan te melden bij VCA die de gegevens van de kandidaat- adoptant registreert en voorziet in de doorverwijzing naar de voorbereiding en, indien vereist, het maatschappelijk onderzoek. Personen die door de familierechtbank geschikt zijn bevonden om te adopteren, worden doorverwezen naar de adoptiedienst.

Het tweede punt van het nieuwe artikel 20 specificeert de internationale taken van VCA als centrale autoriteit in het kader van het Haags Adoptieverdrag. Noemenswaardig is de expliciete vermelding dat VCA rechtstreeks de kinddossiers uit de herkomstlanden in ontvangst dient te nemen en op basis hiervan de juridische adopteerbaarheid van het kind dient na te gaan. Het waarborgen van de subsidiariteit en adoptabiliteit is in de eerste plaats een verplichting van de staat van herkomst, waardoor een grote verantwoordelijkheid in de uitvoering van het Haags Verdrag bij het herkomstland komt te liggen. Deze controle is voor de herkomstlanden, gelet op bijvoorbeeld het gebrek aan middelen, niet altijd gemakkelijk deze controleopdracht waar te maken. Vanuit de filosofie van een gedeelde verantwoordelijkheid van de centrale autoriteiten in de uitvoering van het Haags Adoptieverdrag wordt daarom geëxpliciteerd dat VCA een tweede controle uitvoert op de adopteerbaarheid van het kind. Voor het psychosociale en medische aspect wordt, zoals hoger uiteengezet, beroep gedaan op de adoptiedienst. VCA zorgt dat het dossier wordt overgemaakt aan de adoptiedienst voor de vervulling van haar taken.

Verder wordt ook de aandacht gevestigd op a) dat voorziet in de opdracht tot screening van de herkomstlanden waarmee een samenwerking kan worden aangegaan alsmede de evaluatie van de lopende samenwerkingen. De formulering "proactief kanaalonderzoek" wordt achterwege gelaten, gelet op het subsidiaire karakter van interlandelijke adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel.

De overige opdrachten in punt 2 zijn niet nieuw, maar zaten reeds vervat in het huidige artikel 20, al dan niet in andere bewoordingen of op abstractere wijze.

In het kader van zijn opdracht, vermeld in paragraaf 2, eerste lid, 2°, b) en h), betreft het Vlaams Centrum voor Adoptie de vergunde adoptiedienst in de voorbereiding van het samenwerkingsprotocol.

Het derde punt van paragraaf 2 specificeert de taken van VCA in het kader van zorg en zorgt voor een verruiming van het begrip 'nazorg'. Het begrip 'nazorg' dekt immers onvoldoende de lading van wat we beogen. 'Nazorg' impliceert dat zorg voor adoptiebetrokkenen pas nodig is nadat de adoptie heeft plaatsgevonden en suggereert dat het gaat over een afgebakende periode na de adoptie. Geadopteerden en adoptieouders geven aan dat zorg en begeleiding beschikbaar dienen te zijn doorheen het gehele traject en tot in de volwassenheid. Ook de zorg voor geboorte-/eerste ouders gedurende het hele adoptietraject is essentieel. Dit is in lijn met de conclusies van de Special Commission inzake adoptie van het Haags Permanent Bureau (zomer 2022) waarin een holistische benadering voorop wordt gesteld, vanuit de gedachte dat adoptie geen losstaand moment of een bepaalde periode in het leven is, maar een levenslang traject.

Vandaar spreken we in deze nota en het bijhorende decreet niet over 'nazorg', maar over 'zorg en begeleiding'.

De diensten voor Pleegzorg worden betrokken om een gedeelde visie inzake zorg uit te werken en expertise en ervaringen met de sector uit te wisselen.

Punt 4 groepeert de opdrachten m.b.t. en in verhouding met de organisaties die door dit decreet zijn erkend, vergund en gesubsidieerd. Op dit vlak zijn er geen wijzigingen.

De paragrafen 3 t.e.m. 5 worden hernomen uit het huidige artikel 20. Paragraaf 4 geeft het VCA de mogelijkheid om binnen de geldende legistische kaders aan de sector een handelingskader aan te reiken op basis waarvan een meer uniforme handelingswijze kan worden gecreëerd. De vijfde paragraaf heeft betrekking op de klachten t.a.v. de erkende en vergunde organisaties. Klachten tegen deze organisaties kunnen in principe worden ingediend bij organisatie zelf. Omwille van de afhankelijke positie van de kandidaat-adoptant of geadopteerde, is het belangrijk dat dit ook rechtstreeks kan bij de klachtendienst binnen het agentschap.

De huidige regeling inzake gegevensverwerking door VCA wordt weggehaald uit artikel 20 en ondergebracht in een nieuw hoofdstuk in het decreet.

Tot slot wordt de bepaling (artikel 20, §8) over de oprichting van een raadgevend comité voor adoptie opgeheven. Door de oprichting van het Adviescomité interlandelijke adoptie en de binnen dat orgaan vervatte taken, worden de taken van het raadgevend comité uitgehold. Het Adviescomité zal ook veel dichter bij de praktijk staan. Voor de bredere advisering kan het hoofd van het Agentschap op grond van artikel 18 van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd Agentschap met rechtspersoonlijkheid het algemeen raadgevend comité binnen Opgroeien regie te vatten voor advies over alle aangelegenheden die van belang zijn voor de taken van het Agentschap.

Artikel 23.

Dit artikel vervangt artikel 20/1 en voorziet een delegatie aan de uitvoerende macht tot uitwerking van de rechtsgevolgen ten aanzien van de kandidaat-adoptanten als een samenwerking met een herkomstland wordt opgeschort of stopgezet. De kandidaat-adoptant dient hierbij de mogelijkheid te behouden om zich open te stellen voor een adoptie uit een ander herkomstland.

De begrippen "niet-actief adoptiekanaal" en "wachtanciënniteit" worden geschrapt daar deze niet meer stroken met de gewijzigde werking.

Artikel 24.

Dit artikel wijzigt artikel 21 dat voorziet in de benoeming en de opdrachten van de Vlaamse Adoptieambtenaar. De Adoptieambtenaar heeft de operationele leiding over de dienst en vertegenwoordigt het Vlaams Centrum voor Adoptie. De goedkeuring van een kindtoewijzing aan Vlaamse Kandidaat-adoptanten in de zin van artikel 17 van het Haags Adoptieverdrag behoort tot de beslissingsbevoegdheid van de Adoptieambtenaar.

De taak tot bewaring van adoptiedossiers wordt geschrapt bij de opdrachten van de Vlaamse Adoptieambtenaar en wordt ondergebracht bij het VCA. Ook het verlenen van bijstand aan geadopteerden in het kader van zoektochten naar gegevens over het adoptiedossier wordt weggehaald uit het takenpakket van de Adoptieambtenaar nu dit behoort tot een van de opdrachten van het Afstammingscentrum.

Artikel 25.

Dit artikel heft hoofdstuk 6, dat bestaat uit de artikelen 22 en 23, op. Realiteit is dat de voorwaarden in het decreet om als trefgroep te worden erkend zodanig streng geformuleerd zijn dat er momenteel geen erkende trefgroep is. De erkenning brengt ook geen subsidiëring met zich mee zodat de lasten van de oprichting van een VZW niet opwegen tegen de eventuele voordelen. Het mag verder benadrukt worden dat een erkenning als trefgroep niet nodig is om belangen te laten gelden binnen de adoptiesector.

Artikel 26.

Artikel 26 heft hoofdstuk 7 op dat de zelfstandige adoptie regelt. Door de partnerschappen met zowel de bevoegde centrale autoriteiten te versterken enerzijds en door de samenwerking tussen VCA en de adoptiedienst te optimaliseren anderzijds en hierbij meer in te zetten op zorg en begeleiding, en om op die manier maximaal te garanderen dat elk dossier grondig is bestudeerd om fraude of wantoestanden te vermijden, is een adoptietraject enkel nog mogelijk onder de begeleiding van een dienst. Zelfstandige adopties bieden deze garanties onvoldoende en zullen daarom in de toekomst niet meer mogelijk zijn.

Artikel 27.

Dit artikel voorziet in terminologische correcties n.a.v. de aangebrachte wijzigingen in het decreet en behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 28.

Dit artikel vervangt de eerste paragraaf van artikel 27 zodat de terminologie in de betreffende paragraaf in overeenstemming wordt gebracht met de weglating van het begrip "adoptiebemiddeling" doorheen het decreet en de vergunning (i.p.v. erkenning) van slechts een adoptiedienst.

De derde paragraaf dat een strafbepaling oplegt wanneer de adoptant in het kader van een zelfstandige adoptie in gebreke blijft om een kopie van gegevens over de geadopteerde en zijn familie over te maken aan de Vlaamse Adoptieambtenaar, wordt opgeheven.

Artikel 29 – artikel 31.

Dit artikel voegt hoofdstuk 10/1 dat handelt over de gegevensverwerking van het Vlaams Centrum voor Adoptie en de andere betrokkenen in het kader van interlandelijke adoptie.

Voor de verwezenlijking van een adoptieprocedure en voor het verlenen van zorg en informatie na afronding van de procedure, is het voor het waarborgen van het belang van het kind noodzakelijk dat algemene en bijzondere persoonsgegevens van zowel het kind, de kandidaat-adoptieouders als de biologische ouders worden verwerkt. Hierdoor valt dit decreet onder het toepassingsgebied van de AVG. Voor de verwerking van algemene persoonsgegevens in het decreet is de rechtvaardigingsgrond dat dergelijke verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust (artikel 6, eerste lid, c AVG). De verwerking van bijzondere persoonsgegevens zijn nodig zodat matching tussen kind en kandidaat-adoptieouder op zorgvuldige wijze kan gebeuren, maar ook zodat latere afstammingsvragen zo zorgvuldig mogelijk worden beantwoord. Voor deze doelstellingen is het van belang dat zoveel mogelijk informatie over de achtergrond van het kind en zijn familie wordt vergaard en dat deze informatie op zorgvuldige wijze wordt bewaard. Overigens kan hiervoor ook rechtsgrond worden gevonden in de artikelen 7 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het Kind (hierna: "IVRK") waarin het recht op afstammingsinformatie opgenomen is. Deze redenen van algemeen belang op grond van lidstatelijk recht (Haags Adoptieverdrag van 1993), rechtvaardigen de verwerking van de in dit decreet opgesomde bijzondere persoonsgegevens (artikel 9, eerste lid, c AVG).

Artikel 15, eerste lid, en artikel 16, eerste lid, a), van het Haags Adoptieverdrag bevatten een limitatieve opsomming van de gegevens die noodzakelijk zijn om de interlandelijke adoptie van een kind bij een kandidaat-adoptant mogelijk te maken. De artikelen 4 en 5 van het samenwerkingsakkoord van 12 december 2005 tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake de tenuitvoerlegging van de wet van 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie (hierna: "Samenwerkingsakkoord") regelt welke gegevens de Gemeenschappen voor de toepassing van de artikelen 1231-1/4, 1231-6, eerste lid en artikel 1231-35 van het Gerechtig wetboek en de artikelen 346-2, eerste lid en 361-1, tweede lid van het oud Burgerlijk Wetboek minstens verwerken.

Artikel 27/1, §1, eerste lid van het decreet specificeert de gegevens die in uitvoering van het Haags Adoptieverdrag, dit decreet en de uitvoeringsbesluiten nodig zijn in de procedure opdat een kind uit een herkomstland kan worden opgevangen bij een kandidaat-adoptant in Vlaanderen. De eerste paragraaf behandelt de categorieën van persoonsgegevens die door het VCA in de uitoefening van welbepaalde taken kan verwerkt worden. Hierin zitten de gegevens die zijn opgesomd in de relevante bepalingen in het oud Burgerlijk Wetboek, alsook het samenwerkingsakkoord. Identificatiegegevens betreffen ondermeer de naam, het adres, telefoonnummer, geboortedatum en -plaats, nationaliteit, e-mailadres. Fysieke gegevens betreffen een fysieke beschrijving van de persoon. Gegevens over de organisatie van het werk betreft een omschrijving van de professionele betrekking en de globale uurregeling van de betrokken persoon teneinde inzicht te geven over de wijze waarop de kandidaat-adoptant zijn professioneel leven en gezinsleven zal afstemmen op elkaar. De verwerking van raciale of etnische gegevens, die betrekking hebben op de afkomst en nationale of etnische origine van de persoon is gerechtvaardigd omdat het de voorkeur geniet een kind zo veel als mogelijk te plaatsen in een omgeving die het meest aanleunt bij de eigen etniciteit en met oog op een adequate match tussen adoptant en kind. De verwerking van filosofische en religieuze gegevens is eveneens vanuit die optiek gerechtvaardigd. Indien een kind reeds sterk vanuit een bepaalde filosofie of geloofsovertuiging werd opgevoed in het herkomstland, verdient het aanbeveling om deze context zo veel als mogelijk te continueren in het ontvangend land – voor zover het belang van het kind daarmee gediend is. De verwerking van gegevens over de lichamelijke en psychische gezondheid, zowel van de kandidaat-adoptant, de afstandsouder

als het adoptiekind, is verantwoord om zowel vanuit medische als psychosociale optiek in te spelen op de noden van de betrokken actoren in het adoptieproces. Wanneer kandidaat-adoptanten aangeven niet open te staan voor een specifieke medische behoefte of mentale voorgeschiedenis, dient hiermee rekening te worden gehouden bij de matching.

Er wordt afgezien van de term "gegevens over het seksuele leven" naar aanleiding van het advies van de Raad van State. De terminologie wekte - onterecht- de indruk dat met de verwerking van deze gegevens wordt bedoeld op de seksualiteitsbeleving als zodanig terwijl wordt bedoeld op de verwerking van de relevante relationele en seksuele voorgeschiedenis die tot een zorg - of ondersteuningsbehoefte kan leiden of die invloed kan hebben op de matching. Om die reden wordt ervoor gekozen om in het ontwerp de bewoordingen "gegevens over de huidige en vroegere relationele situatie voor zover deze relevant kunnen zijn in het kader van de verklaring van een eventuele zorg- of ondersteuningsnood" op te nemen. Verantwoording van de verwerking van die gegevens moet worden gezocht in artikel 4 van het Samenwerkingsakkoord van 12 december 2005 omtrent adoptie dat het maatschappelijk onderzoek inzake de geschiktheid om te adopteren betrekking heeft op "(...) de voorgeschiedenis en dynamiek van de relatie en van het gezin, de kinderwens en de beweegredenen voor de adoptie (...)". Het ouderrapport dat overeenkomst artikel 15 van het Haags Adoptieverdrag wordt overgemaakt aan het land van herkomst, is gebaseerd op het verslag van maatschappelijk onderzoek dat wordt opgemaakt in het kader van de geschiktheidsprocedure. In bepaalde herkomstlanden is het niet toegelaten dat halebikoppels, bijvoorbeeld, een kind adopteren. De informatie omtrent de geaardheid van de kandidaat-adoptanten (indien het twee kandidaat-adoptanten betreft) wordt niet "as such" en in uitdrukkelijke bewoordingen opgenomen in het ouderrapport, doch kan wel voortvloeien uit de omschrijving van de dynamiek van de relatie en het gezin van de kandidaat-adoptanten. Het zou getuigen van een misleidende en niet-transparante houding indien de centrale autoriteit van het ontvangend land deze informatie zou schrappen of weglaten uit het ouderrapport dat dienstig is voor het herkomstland en op basis waarvan de toewijzing van een kind aan een paar gebeurt, zeker wanneer de geldende regelgeving in het betreffend herkomstland beperkingen verbindt aan de mogelijkheid om te adopteren voor koppels in een bepaalde gezinsconstellatie en socio-affectieve relatie. Bovendien kan de relatievorming alsmede bepaalde ervaringen uit het verleden leiden tot een traumatische kijk op relaties of socio-affectieve relaties zodat de mogelijke impact van de huidige relatievorming zowel als ervaringen uit het verleden zeker moeten meegenomen worden wanneer deze een impact kunnen hebben op huidige ondersteuningsnoden. Hierbij kan bijvoorbeeld ook worden gedacht aan een kind dat slachtoffer is geweest van seksueel misbruik en om die reden mogelijks een afkeer kan ontwikkelen van affectieve relaties met zorgfiguren. Het onderscheid met gegevens over het huidige of vorige huwelijk of vorm van samenleven zit erin dat deze laatste categorie louter betrekking heeft op een feitelijke omschrijving van de samenlevingsvorm en niet zozeer op de persoonlijke beleving ervan. Ook uit de verwerking van deze laatste categorie persoonsgegevens kan duidelijkheid worden bekomen over de seksuele geaardheid van de kandidaat-adoptant, doch niet verder dan het loutere feit.

De verwerking van afbeeldingen en beeldopnames door het Vlaams Centrum voor Adoptie, de adoptiedienst en het Adviescomité interlandelijke adoptie is gerechtvaardigd om diverse redenen. Aan de hand van afbeeldingen en beeldopnames kunnen bepaalde medische aandoeningen of uiterlijke kenmerken worden afgeleid die mogelijks niet helemaal stroken met de omschrijving in het verslag van het kind of de afstandsouder. Daarnaast is de verwerking van deze gegevens ook relevant in het kader van identificatie. Verder kunnen personen met een psychosociale en/of medische vorming uit beeldopnames bepaalde motorische en medische handelingen of psychologische noden afleiden die het

medisch advies en het advies over de psychosociale adopteerbaarheid van het kind drastisch kan beïnvloeden.

De verwerking van justitiële gegevens heeft betrekking op de gegevens die voortvloeien uit het moraliteitsonderzoek dat overeenkomstig artikel 1231-1/5 van het Gerechtelijk Wetboek wordt uitgevoerd door het openbaar ministerie in het kader van de geschiktheidsprocedure van de kandidaat-adoptant. De resultaten van dat onderzoek worden mee opgenomen in het ouderrapport dat wordt overgemaakt aan het herkomstland en wordt op die wijze aldus verwerkt door VCA.

Tot slot wordt ook het rijksregisternummer verwerkt aangezien dit wordt opgenomen in het attest van voorbereiding dat de kandidaat-adoptanten moeten voorleggen aan de familierechtbank in het kader van hun geschiktheidsprocedure en procedure tot verlenging van hun geschiktheid overeenkomstig het sjabloon dat gevoegd is als bijlage bij het Samenwerkingsakkoord adoptie.

VCA verwerkt de gegevens van de drie betrokken partijen in het adoptieproces, m.n. de geadopteerde, de adoptant(en) en de biologische ouder(s).

Het tweede lid van de eerste paragraaf van artikel 27/1 duidt VCA aan als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens die het verwerkt.

Het derde lid regelt de bewaartermijn van de gegevens die door VCA worden verwerkt en maakt een onderscheid in bewaartermijnen naar gelang het dossier resulteert in een adoptiebeslissing. In voorkomend geval, wanneer een adoptietraject resulteert in een adoptiebeslissing, worden de gegevens die door VCA worden verwerkt, eeuwigdurend bewaard. In dergelijk adoptiedossier zitten de persoonsgegevens van zowel de adoptieouder(s), de geadopteerde(n) als de afstandsouder(s).

De dossiers en aanverwante documenten die door de bemiddelende instanties en overheden werden opgemaakt en verzameld, bevatten unieke gegevens over zowel de afstamming van de geadopteerde als het verloop van de adoptieprocedure. Een eeuwigdurende bewaringstermijn is een belangrijke voorwaarde om de inzage van en toegang tot deze gegevens te verzekeren voor de geadopteerde en eventuele nakomelingen die hun familiegeschiedenis willen reconstrueren. Bovendien zijn er door de relatief late introductie van een wettelijk kader rond de opmaak en bewaring van deze dossiers heel wat waardevolle gegevens niet bijgehouden of verloren gegaan. Een eeuwigdurende bewaartermijn verkleint aanzienlijk de kans op een bijkomend verlies van gegevens en garandeert dat de resterende gegevens in optimale omstandigheden kunnen worden beschermd. Ten slotte kunnen aan de dossiers en reeksen die gegevens over de geadopteerden bevatten grote genealogische, historische en wetenschappelijke waarden worden toegekend. In verschillende landen groeit de academische en bredere maatschappelijke interesse in het verleden van adoptie. Het instellen van een eeuwigdurende bewaartermijn verzekert de toegang en verwerking van deze gegevens voor historische en wetenschappelijke doeleinden, rekening houdend met de geldende regels rond de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

De Raad van State heeft naar aanleiding van de adviesaanvraag omtrent het ontwerp van decreet nog de vraag gesteld of de verantwoording voor deze eeuwigdurende bewaringstermijn wel opgaat voor alle gegevens in de betrokken dossiers en of ter zake niet in een zekere afbakening van de bewaartermijnen moet worden voorzien. Deze vraag werd als volgt beantwoord, waarbij het antwoord, overeenkomstig het advies van de Raad, wordt opgenomen in onderhavige artikelsgewijze bespreking:

"Een adoptiedossier is zodanig complex opgebouwd dat nooit duidelijk afgebakend kan worden welke persoonsgegevens in bepaalde documenten/attesten aan bod komen. Per herkomstland verschilt de opbouw van een adoptiedossier en het is aldus onmogelijk om hierin in regelgeving te differentiëren. Om die reden is ervoor gekozen om te voorzien in de meest ruime verwerking daar in bepaalde adoptiedossiers zeer veel informatie voorhanden zal zijn en in andere dossiers wat minder. Bovendien is het belangrijk dat de geadopteerde een volledig beeld verkrijgt van de documenten die zijn uitgewisseld in de totstandkoming van de adoptie en de periode ervoor of erna. Het kan niet de bedoeling zijn dat individuen binnen de centrale autoriteiten discretionair zullen beslissen over het vernietigen van bepaalde documenten die de geadopteerde aanbelangt.

Voor de reconstructie van de eigen familiegeschiedenis zijn ook zeker beeldopnamen en afbeeldingen van onschatbare waarde voor de geadopteerde. Naar analogie kan worden gedacht aan een biologisch kind dat teruggrijpt naar geboortefoto's, jeugdfoto's of familiefoto's om herinneringen op te rakelen of zich een beeld wenst te vormen over personen die men nooit gekend heeft doch wel geregeld aan bod komt in verhalen."

De gegevens die worden bewerkt in adoptiedossiers die niet resulteren in een plaatsing of adoptiebeslissing, worden gedurende zeven jaar bewaard, net zoals de gegevens die de dienst voor maatschappelijk onderzoek verwerkt. Deze termijn is ingegeven vanuit artikel 32 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën dat bepaalt dat alle boekhoudstukken methodisch worden bewaard gedurende de termijnen, vermeld in artikel III.86, vierde lid van het Wetboek van Economisch Recht. Dat laatste artikel bepaalt dat de verantwoordingsstukken methodisch opgeborgen en zeven jaar bewaard worden, in origineel of in afschrift. Vanuit uniformiteitsoverwegingen wordt deze termijn van zeven jaar als standaard gehanteerd, m.u.v. de andersluidende bepalingen.

In de tweede paragraaf, eerste lid, worden de gegevens beschreven die door de adoptiedienst worden verwerkt in het kader van de uitvoering van haar taken. In navolging van het advies van de gegevensbeschermingsautoriteit werd een opsplitsing van de categorieën persoonsgegevens gemaakt, naar gelang de verschillende opdrachten van de adoptiedienst. Voor bepaalde opdrachten is de verwerking van een ruim arsenaal gegevens onontbeerlijk, terwijl bij andere opdrachten, zoals de exploratie van eventueel nieuwe samenwerkingen met herkomstlanden geen persoonsgegevens worden verwerkt.

Artikel 6/1 van het samenwerkingsakkoord delegeert de opmaak van het ouderrapport, bedoeld in artikel 15 van het Haags Adoptieverdrag, aan de centrale autoriteit van de gemeenschap of aan de dienst die is aangewezen door de bevoegde gemeenschap. De opmaak van het attest, bedoeld in artikel 361-2/1 van het oud Burgerlijk Wetboek is bij dit decreet gedelegeerd aan de adoptiedienst, wat de verantwoording van de verwerking van de gegevens over de kandidaat-adoptant verantwoordt. De herkomstlanden dienen over deze gegevens te beschikken alvorens zij een kind kunnen toewijzen voor adoptie aan een adoptiegezin. Omgekeerd dienen de gegevens van het kind te worden verwerkt zodat weloverwogen beslissingen kunnen gemaakt worden en afstammingsvragen zo zorgvuldig mogelijk kunnen beantwoord worden. Zo is het van belang om te weten of het kind extra zorg en aandacht nodig heeft, geconfronteerd is geweest met traumatische gebeurtenissen, fysieke noden heeft, etc. Om te weten of de kandidaat-adoptant kan beantwoorden aan voormelde zorgen en noden. Overeenkomstig het advies van de Raad van State (9.2.3.1.) werd voor de opdracht in het ontworpen artikel 15, §5, 2° de gegevensverwerking beperkt tot de identificatiegegevens van de geadopteerde.

Naar aanloop van haar advies, vroeg de Raad van State verduidelijking omtrent de noodzaak van de voorziene gegevensverwerking in het ontworpen artikel 27/1, §2, 6° en artikel 27/1, §2, 3° en 4°. De decreetgever gaf hierop

respectievelijk volgende antwoorden, die op advies van de Raad expliciet worden opgenomen in onderhavige memorie:

"Een adoptiedienst kan beschikken over gegevens na voltrekking van de adoptie die niet door het herkomstland worden overgemaakt aan VCA. Dit kan betrekking hebben op informatie die naar boven komt tijdens de gerechtelijke procedure in het herkomstland of n.a.v. een bezoek ter plaatse door de adoptiefamilie. Het is de bedoeling dat VCA over al deze documenten beschikt aangezien deze instantie verantwoordelijk is voor de bewaring van de adoptiedossiers. Voor rootszoektochten is de verwerking verantwoord omdat het Afstammingscentrum zelf niet over gegevens beschikt, doch deze steeds moet opvragen bij externe instanties zoals de adoptiedienst of VCA."

"De verwerking van de opgesomde gegevens is noodzakelijk voor de opgesomde taken van de adoptiedienst. In punt 3 betreft het voornamelijk taken waarbij een resem gegevens van de kandidaat-adoptant worden verwerkt die nodig zijn voor de opmaak van het ouderdossier dat naar het herkomstland wordt verzonden en dat absoluut nodig is voor de inschatting of een match met de betrokken kandidaat-adoptant(en) mogelijk is. In punt 4 worden de taken opgesomd waarbij de adoptiedienst gegevens van zowel de adoptieouder, geadopteerde en afstandsouder verwerkt en dit in het licht van de taken die betrekking hebben op haar adviserende rol inzake de match tussen ouder en kind. Deze taak kan de dienst nooit kwaliteitsvol uitvoeren zonder de opgesomde gegevens te verwerken."

Het tweede lid duidt de adoptiedienst aan als verwerkingsverantwoordelijke van de persoonsgegevens die het verwerkt.

Het derde lid van paragraaf twee regelt de bewaartermijn van de persoonsgegevens die door de adoptiedienst worden verwerkt. Een genuanceerd bewaarbeleid werd uitgewerkt voor de gegevens die zitten vervat in een dossier dat niet uitgemond is in een adoptiebeslissing. De adoptiedienst bewaart de gegevens die zij verwerkt totdat de geadopteerde de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Deze bewaartermijn is ingegeven vanuit de nazorgverplichting die de adoptiedienst dient te vervullen ten aanzien van de herkomstlanden. De vereiste inhoud van deze nazorgrapporten alsmede de frequentie en de wijze van verzending verschillen per land van herkomst, reden waarom de adoptiedienst de gegevens gedurende de minderjarigheid van de geadopteerde dient bij te houden.

De derde paragraaf betreft de verwerking die gebeurt door de dienst voor maatschappelijk onderzoek in het kader van de uitvoering van het maatschappelijk onderzoek, zoals voorzien bij artikel 10 van het decreet en in uitvoering van artikel 1231-1/4 van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 3 van het samenwerkingsakkoord van 12 december 2005 tussen de federale staat, de Vlaamse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake de tenuitvoerlegging van de wet van 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie. De dienst verwerkt enkel gegevens over de kandidaat-adoptant aangezien haar taak slechts strekt tot het uitvoeren van onderzoeken naar de geschiktheid van de kandidaat-adoptant. De gegevens die in deze paragraaf zijn omschreven zijn noodzakelijk om de meest geschikte adoptieouders te zoeken voor een kind. De verwerking van afbeeldingen onder punt 14° van het ontworpen artikel 27/1, §3, eerste lid, wordt geschrapt op advies van de Raad van State (cf. 9.2.3.3).

Paragraaf vier vermeldt de gegevens die door het Adviescomité interlandelijke adoptie worden verwerkt. Het betreft de gegevens van de drie betrokken partijen in het adoptieproces, aangezien dit nodig is voor de uitvoering van haar taken, geregeld in artikel 15/1, 1° en artikel 15/2 van het decreet. Voor uitvoering van

de taak tot adviesverlening over de globale aanpak en verloop van de interlandelijke adoptietrajecten, worden de persoonsgegevens gepseudonimiseerd. In kader van de publicatie van de betreffende adviezen, worden mogelijks ook een aantal identificatiegegevens en gegevens omtrent de huidige professionele betrekking van de leden van het Adviescomité en eventuele betrokken onafhankelijk deskundigen, vertegenwoordigers van de pleegzorgsector en vertegenwoordigers van adoptieouders of geadopteerden verwerkt.

Naar aanloop van haar advies, vroeg de Raad van State verduidelijking omtrent de noodzaak van de voorziene gegevensverwerking in het ontworpen artikel 27/1, §4, tweede lid, in het licht van de taak, vermeld in het ontworpen artikel 15/1, §1, 2° (advies over de globale aanpak en het verloop van interlandelijke adoptietrajecten). De decreetgever gaf hierop volgende toelichting, die op advies van de Raad expliciet worden opgenomen in onderhavige memorie:

"In dergelijk geval worden de persoonsgegevens gepseudonimiseerd, zoals bepaald bij artikel 27/1, §4, tweede lid. In bepaalde gevallen kan het nodig zijn dat het Adviescomité weet heeft over de wijze waarop er vanuit specifieke cases gewerkt wordt. Teneinde het mogelijk te maken om specifieke cases voor te leggen om een bepaald beleid inzake interlandelijke adoptie in kaart te brengen, werd voorzien in de mogelijkheid tot verwerking van de voormelde gegevens, doch wel mits pseudonimisering."

Het derde lid van paragraaf vier duidt het Vlaams Centrum voor Adoptie aan als verwerkingsverantwoordelijke voor de gegevens die door het Adviescomité worden verwerkt. Een verwerkersovereenkomst tussen VCA en het Adviescomité zal te dieneinde worden afgesloten.

Het artikel regelt verder, per verwerkingsverantwoordelijke, de bewaartermijnen van de gegevens die verwerkt worden.

De vijfde en laatste paragraaf, tot slot, regelt de gegevensverwerking door Steunpunt Adoptie. In de taakomschrijving van de organisatie zijn er twee taken waarvoor de verwerking van een aantal persoonsgegevens van de drie betrokkenen in de adoptieprocedure nodig is. Het betreft de taak, vermeld in artikel 7, §2, 7° waarin Steunpunt niet louter fungeert als doorverwijzingscentrum maar ook effectief (na)zorg biedt aan de geadopteerde, (kandidaat)-adoptant en afstandsouder. Dit blijkt uit verschillende projecten die door de organisatie zijn opgezet en waarvoor kan worden verwezen naar hun website¹. De Gegevensbeschermingsautoriteit haalt in haar advies onterecht aan dat de (na)zorgtaak reeds toebedeeld is aan de adoptiedienst, als ware het dat deze dienst hierin een soort 'monopoliepositie' bekleedt. Dit klopt evenwel niet en zou ook ingaan tegen de keuzevrijheid van de geadopteerde (of kandidaat-adoptant of afstandsouder). Adoptiediensten die in het verleden adopties gerealiseerd hebben, bestaan vandaag mogelijks niet meer en kunnen dan ook geen specifieke nazorg meer aanleveren voor de geadopteerden die via deze dienst naar België zijn gekomen. Daarnaast kan het ook voorkomen dat er geen al te goede verstandhouding is tussen de adoptiedienst en de geadopteerde en kandidaat-adoptant en in die hypothese is het noodzakelijk dat de betrokken persoon zich tot een andere instantie kan wenden voor hulp en (na)zorg.

Evenwel moet enige nuance worden aangebracht in de nazorg die door de adoptiedienst en door Steunpunt wordt aangeboden.

De nazorg die vanuit de adoptiedienst gebeurt is voornamelijk ingegeven vanuit de zorg omtrent de hechting van het kind in het gezin, meteen na kennismaking, aankomst in België en daarna. De dienst zal vanuit haar kennis van het kinddossier ook reeds voor de afreis naar het betrokken herkomstland, indien nodig, een

¹ [Individuele begeleiding geadopteerden - Steunpunt Adoptie](#)

nazorgplan opstellen waarmee het adoptiegezin in België aan de slag kan gaan. Het betreft dan bijvoorbeeld advies rond experts die de familie best consulteert, maar ook contactopname met scholen en CLB's om bepaalde afspraken te maken. Verder zijn er ook de nazorgverplichtingen t.a.v. het herkomstland die moeten nagekomen worden. De adoptiedienst verzorgt huisbezoeken aan het gezin en stelt minstens de rapporten op die door het herkomstland opgelegd worden in het kader van verplichte nazorg. Door de intensieve contacten met zowel het adoptiegezin als de opgelopen ervaring en kennis van de werking in de herkomstlanden én de adoptiethematiek, is de adoptiedienst de meest aangewezen organisatie hiervoor.

De nazorg die door Steunpunt Adoptie wordt verzorgd is niet zozeer gebonden aan voorgaande intensieve contacten met de adoptiebetrokkenen en herkomstlanden en zal eerder *ad hoc*, op vraag van de hulpzoekende worden verleend. Steunpunt zal hierin een minder proactieve houding aannemen en het gezin slechts benaderen wanneer hiertoe vraag is vanuit het gezin of de betrokkene. Naast het aanbod van vrijwillige individuele nazorg, verzorgt Steunpunt ook algemene workshops en vormingen inzake adoptie en gerelateerde onderwerpen wat o.i. eveneens ressorteert onder nazorg in brede zin. Het is overigens in het kader van de individuele nazorg dat Steunpunt mogelijks de persoonsgegevens verwerkt die worden opgesomd in het ontwerp, doch dit zal niet op consequente wijze gebeuren.

In het kader van die hulpverlening moeten overigens niet alle gevoelige persoonsgegevens verwerkt worden zoals dat wel gebeurt in het kader van een maatschappelijk onderzoek of uitwisseling van ouder- en kinddossiers.

Naar aanloop van haar advies, vroeg de Raad van State verduidelijking omtrent de bewaartermijn van zeven jaar als een redelijke termijn. De toelichting die door de gemachtigde op deze vraag werd gesteld, wordt, op advies van de Raad, opgenomen in onderhavige bespreking:

"De gegevens die worden bewerkt in adoptiedossiers die niet resulteren in een plaatsing of adoptiebeslissing, worden gedurende zeven jaar bewaard, net zoals de gegevens die de dienst voor maatschappelijk onderzoek verwerkt. Deze termijn is ingegeven vanuit artikel 32 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën dat bepaalt dat alle boekhoudstukken methodisch worden bewaard gedurende de termijnen, vermeld in artikel III.86, vierde lid van het Wetboek van Economisch Recht. Dat laatste artikel bepaalt dat de verantwoordingsstukken methodisch opgeborgen en zeven jaar bewaard worden, in origineel of in afschrift. Vanuit uniformiteitsoverwegingen wordt deze termijn van zeven jaar als standaard gehanteerd, m.u.v. eventuele andersluidende bepalingen.

De gegevens die Steunpunt Adoptie verwerkt in het kader van (na)zorgvragen worden tot zeven jaar, te rekenen vanaf de laatst gestelde vraag in het kader van een dossier bewaard. De gegevens die worden verzameld in het kader van de organisatie van de voorbereiding worden zeven jaar bewaard, te rekenen vanaf de afronding van de voorbereiding. In dit laatste geval betreft het de identificatiegegevens en het rijksregister van de kandidaat-adoptant aangezien dit overeenkomstig artikel 5 van het decreet wordt opgenomen in het attest van voorbereiding dat Steunpunt Adoptie dient op te maken en aan te leveren. In geval van een eventuele procedure tot verlenging van de geschiktheid, dient de kandidaat-adoptant een duplicaat van het attest van voorbereiding neer te leggen bij de familierechtbank en om die reden is de bewaring gedurende een zekere periode gerechtvaardigd."

In navolging van het advies van de Raad van State (opmerking 9.1.2.) werd artikel 30 aangevuld met de categorieën van personen die toegang hebben tot de verwerkte persoonsgegevens.

Artikel 17 van het Haags Adoptieverdrag voorziet in de uitwisseling van gegevens tussen buitenlandse autoriteiten. Artikel 27/2 (artikel 31 van het

wijzigingsdecreet) regelt welke gegevens tussen de verschillende actoren in de adoptieprocedure worden uitgewisseld en in het kader van welke opdracht deze gegevensuitwisseling plaatsvindt.

Artikel 32.

Dit artikel voert een definitie voor "agentschap" toe in artikel 2 van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, zoals geadviseerd door de Raad van State (opmerking 40).

Artikel 33.

Dit artikel brengt een aantal wijzigingen aan in artikel 7 van het decreet van 29 juni 2012 houdende organisatie van pleegzorg.

De diensten voor pleegzorg zijn erkend op basis van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg (pleegzorgdecreet). In artikel 7 zijn de opdrachten van een dienst voor pleegzorg vastgelegd.

Deze opdrachten situeren zich – vanzelfsprekend – binnen pleegzorg, zoals gedefinieerd in het pleegzorgdecreet: zorg waarbij een pleeggezin vrijwillig, onder begeleiding van een dienst voor pleegzorg en tegen een kostenvergoeding, een of meer pleegkinderen en/of pleeggasten opvangt.

De decreetgever wil de kans grijpen om binnen het pleegzorgdecreet te bekijken hoe de diensten voor pleegzorg efficiënter en effectiever kunnen werken en hoe zij hierin beter ondersteund kunnen worden. De diensten voor pleegzorg hebben de voorbije jaren methodieken, programma's en expertises ontwikkeld die weliswaar hun oorsprong vinden binnen pleegzorg, maar waarvan een ruimere toepassing een meerwaarde is, zowel wat kwaliteit en transparantie als wat een efficiënte inzet van overheidsmiddelen betreffen.

De decreetgever heeft in het tweede lid van artikel 7, §2, van het pleegzorgdecreet aan de Vlaamse regering de mogelijkheid gedelegeerd om bijkomende taken te bepalen voor de diensten voor pleegzorg. Hoewel deze bepaling zich vooral op pleegzorggebonden taken focust, lijkt het niet uitgesloten dat hieronder een verruimde toepassing van de opdrachten vermeld in het eerste lid van artikel 7, §2, begrepen kan worden. Door het toevoegen van een zinsnede aan dit tweede lid wil de decreetgever deze verruimde toepassing verduidelijken en decretaal zichtbaar maken.

Bij een verruimde toepassing (van het opdrachtenkader vermeld in artikel 7) wordt in de eerste plaats – maar zeker niet noodzakelijk uitsluitend – gedacht aan:

- De expertise rond het zgn. voortraject (punten 2 t/m 5 en 8 van art. 7 van het pleegzorgdecreet) die een meerwaarde kan vormen voor de organisaties voor bijzondere jeugdzorg die erkend zullen worden voor gezinshuizen, maar eveneens voor andere organisaties die – in het kader van normalisering - met steungezinnen, weekendgezinnen, ... werken;
- De expertise rond het meewerken aan een goede matching tussen pleegkind en pleeggezin, (punt 6 van artikel 7), die ook transponeerbaar is naar gezinshuizen, steungezinnen, ...;
- De expertise rond behandelingspleegzorg die inzetbaar is in gezinshuizen, adoptiesituaties, ...

Deze oorspronkelijke delegatie, vermeld in het tweede lid van artikel 7, §2, voorziet niet in de mogelijkheid om subsidiebepalingen vast te leggen. De mogelijkheid om projectsubsidie toe te kennen aan de diensten voor pleegzorg, als voorzien in artikel 13/1 van het pleegzorgdecreet, is eveneens suboptimaal, omdat het moeilijk te rijmen valt met het streven naar een algemene praktijk (cf. het tijdelijke karakter van een project).

Omwille van deze redenen, en omdat het een gewenste praktijk ook decretaal zichtbaar zou maken, is een aanpassing van artikel 7, §2 wenselijk:

- Enerzijds wordt een zinssnede toegevoegd aan het tweede lid van de tweede paragraaf, zodat het duidelijk wordt dat deze bijkomende taken ook pleegzorggebonden taken kunnen omvatten die niet rechtstreeks betrekking hebben op een pleegzorgsituatie;
- Anderzijds wordt ook een delegatie naar de Vlaamse regering toegevoegd op basis waarvan deze een subsidie kan toekennen aan de diensten voor pleegzorg voor de taken vermeld in artikel 7 (zowel wat de taken in het artikel 7, §2, eerste lid, als wat de bijkomende taken in het tweede lid betreft);
- Ten slotte wordt een derde lid toegevoegd op basis waarvan de Vlaamse regering nadere regels kan bepalen over zowel de bijkomende taken, vermeld in het tweede lid, als de subsidie, vermeld in het derde lid van de tweede paragraaf van artikel 7;

Artikel 34.

Dit artikel voegt een nieuw artikel 7/1 in het Pleegzorgdecreet in dat een vertaling van artikel 5 van het wijzigingsdecreet vormt voor de Pleegzorgsector. Het artikel behoeft dan ook geen verdere toelichting. Dit artikel treedt op 31/12/2025 in werking.

Artikel 35.

Dit artikel voert een definitie voor "agentschap" toe in artikel 3 van het decreet van 3 juli 2015 houdende binnenlandse adoptie, zoals geadviseerd door de Raad van State (opmerking 40).

Artikel 36.

Het gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie is niet alleen van toepassing op de interlandelijke adopties, maar eveneens op de binnenlandse adopties. De regelgeving omtrent binnenlandse adoptie zit vervat in het decreet van 3 juli 2015 houdende binnenlandse adoptie. Artikel 36 wijzigt het opschrift van hoofdstuk 2 van het decreet houdende binnenlandse adoptie.

Artikel 37.

Dit artikel wijzigt het opschrift van afdeling 2 binnen hoofdstuk 2 van het decreet houdende binnenlandse adoptie. Deze wijziging kadert opnieuw in het gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie.

Artikel 38.

Artikel 5 van het decreet houdende binnenlandse adoptie dat de voorbereiding van kandidaat-adoptanten voor adoptie van een ongekend kind behandelt, wordt vervangen met oog op de organisatie van een gezamenlijk voortraject vanaf 31/12/2025. Dit artikel is identiek aan artikel 5 van het wijzigingsdecreet en behoeft aldus geen verdere toelichting.

Artikel 39.

Aangezien het voortraject nog verder vorm dient te krijgen, is het nog niet duidelijk op welke wijze de expertise van Steunpunt Adoptie zal worden ingeschakeld in het voortraject. Om die reden heft artikel 43 het artikel 6 van het decreet houdende binnenlandse adoptie op.

Artikel 40.

Dit artikel voorziet in een terminologische correctie in functie van het gezamenlijk voortraject pleegzorg-adoptie vanaf 31/12/2025.

Artikel 41.

Kandidaat-adoptanten die wensen over te gaan tot de adoptie van een gekend kind (bv. Kind van de partner, ex-partner, ...) dienen eveneens op grond van artikel 346-2, eerste lid van het oud Burgerlijk Wetboek de voorbereiding hebben gevolgd die wordt georganiseerd door de Gemeenschap. De decreetgever heeft ervoor gekozen om ook de adopties van gekende kinderen mee te nemen in het gezamenlijk voortraject, net zoals dit geldt voor de hele pleegzorgsector. Artikel 8 van het decreet houdende binnenlandse adoptie wordt in die zin vervangen dat er expliciet wordt verwezen naar de regels omtrent het voortraject in artikel 5.

artikel 42.

De doorverwijzing naar Steunpunt Adoptie wordt vervangen door verwijzing naar het voortraject.

Artikel 43.

In het decreet houdende de interlandelijke adoptie worden de bepalingen omtrent het raadgevend comité vervangen en opgeheven. De verwijzing in het decreet houdende binnenlandse adoptie is dan ook zonder voorwerp. Om die reden wordt artikel 21 opgeheven.

Artikel 44.

Dit artikel zorgt voor een correcte verwijzing naar het gewijzigd artikel betreffende de taken van de Vlaamse Adoptieambtenaar in het decreet betreffende interlandelijke adoptie.

Artikel 45.

Dit artikel heft hoofdstuk 6 van het decreet houdende binnenlandse adoptie, dat bepalingen bevat omtrent de trefgroepen, op.

Artikel 46.

Dit artikel voorziet in een overgangsbepaling voor de afronding van de zelfstandige adopties. De overgangsregeling bestaat erin dat de kanaalonderzoeken die op moment van de inwerkingtreding van artikel 26 van het wijzigingsdecreet zijn aangevat, worden afgewerkt door het VCA. Indien een goedkeuring van het onderzoek volgt, sluiten de betreffende kandidaat-adoptanten voor de verderzetting van hun procedure een contract af met de vergunde adoptiedienst.

Kanaalonderzoeken die nog niet zijn gestart op moment van de inwerkingtreding van artikel 26 van dit decreet, worden niet meer aangevat.

Artikel 47.

Dit decreet zal in werking treden op de tiende dag na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering van de bepalingen die staan opgesomd in artikel 47.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde CREVITS